

Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Baro-
u. Pop. - Brassai-utca 16

UJ KELET

ESZDŐ-POLITIKAI NAPILAP

Hermann Goldschmidt

V. évfolyam, 220. szám

Cluj (Kolozsvár) 5683. Tisri 14

1922 október 6 Péntek

Kulturpolitikát akarunk

Egy küldöttség különösen ezekben a napokban Kolozsváron magas hivatalok párnáit ajtó előtt. Temesvárról jött a küldöttség súlyos sérelmekről nehéz lélekkel. A temesvári zsidóság kereskedelmi iskoláját, mely az egyetlen ilyen intézet volt Romániában, a kolozsvári közoktatásiügyi reszort egy tollvonással eltörölte. Minden józan ok és minden indoklás nélkül kiadta az utat, hogy a nagy kereskedőváros zsidó növendékeit eszterláni nem tanulhassák saját iskolájukban. Nemcsak Temesvár és a Bánát közönsége, de az egész ország zsidósága és megértően gondolkodó más nemzetiségű lakossága is megdöbbenne áll meg a páralannak mondható és következményeiben kiszámíthatatlan kulturális irány előtt és minden emberben önkéntelenül vetődik fel a kérdés, mik a kimondott és mik a rejtett céljai az ilyen intézkedéseknek. Mert a temesvári eset nem egyedülálló. Ha a zsidó iskolákkal szemben eddig még nem is nyilatkozott meg ilyen kirívó és durva módon a megfojtás tendenciája, alig múlt el nap, hogy ne érkezett volna a magasabb iskolai hatóságoktól olyan rendelkezés, amely utabb és utabb nehézségeket ne gördítene az amugy is küzködő zsidó iskolák elé. Ami ezekben a sarklatásokban a legfejlettebb és legnyugatibbnak: az intézkedések legnagyobb részén teljesen ötlesterő, önkényes és nélkülözni az igazi kulturpolitika legelmeiből lelékeit is.

Ideje volna már egyszer, hogy Románia kulturpolitikájának irányítói becsületese nyíltsággal megmondják: mit akarnak. Akarják-e azt, hogy az ország népessége a kulturális haladás útjára lépjen és a kisebbségek fegyverfogva az államalkotó többséggel, karöltve szolgálják az egyetemes emberi haladás ügyét, vagy azt akarják-e, hogy az állandó gazdasági és politikai bizonytalanság mellett egy újabb destruáló erő zaklassa mégjobban a nyugalomra és konszolidációra éhes idegeket. Akár az egyik, akár a másik: de tisztán akarunk végre látni.

Belfőradatunk már abba, hogy a szájt mindíg mézes ígérekkel és megértéssel legyen tele ugyanakkor, amikor a tettek a megnevelésnek, az erőszak-politikának, a szorongó-hegyre alapozott kulturának hirdetői. Az erdélyi zsidóság verei hittek és még ma is hinni akarnak azokban a nyilatkozatokban és ígéretekben, amelyeket Románia legjobb államférfiai tettek a zsidó iskolákról. Hinni akarják még ma is, hogy Románia valóban őszinte megértéssel és szimpátiával kíséri a zsidóság nemzeti törekvéseit és támogatni akarja népi megújulásának meggyeztető munkáját. De ez a hit és ez a bizalom nap-nap után súlyos sebeket kap. Az erdélyi zsidóság számos esetben és intézményesen adta tanujelét annak, hogy a kormány intencióit komolyan veszi és iskoláiban az állam nyelvének fegyverbe vétele mellett a legrövidebb időn belül a saját nemzeti nyelvén kíván tanítani. A kormány szinte a lehetetlenséggel határos feltételeket állapított meg. Olyan rövid átmeneti idő engedélyezett a zsidó iskolák nyelvi átstrukturálására, mintha eleve biztosítani akarta volna a — sikertelenséget. Tankönyvek nélkül, tantervek nélkül szinte máról holnapra áttérni az

eddig használt nyelvről egy másik tanítási nyelvre, minden komoly szakember előtt lehetetlennek látszott. De az erdélyi zsidóság bámulatos élniakarása és szívós kitartása szembeállított ezzel a lehetetlenséggel is. Nem érhet beennünket a vád, hogy akár egyetlen esetben is szembe helyezkedtünk volna az elétek szabott feltételeknek. Azok a román vezetőemberek, pedagógusok és politikusok, akik meglátogatták a mi iskoláinkat, a legnagyobb elismerés, sőt palástolhatóan elragadtatás hangján emlékeztek meg a zsidó iskolák majdnem hősiességű munkájáról.

De a becsületes törekvések és a kétségtelenül nagy eredmények mit sem változtattak az iskolaügyek hivatalos intézőinek magatartásán és nemhogy anyagi és erkölcsi eszközökkel igyekeztek volna alátámasztani iskoláinkat, ellenkezőleg, újabb és újabb megszorító intézkedésekkel teszik nehezebbé amugyis küzdelmes munkánkat. A memorandumaink, a panaszaink, a kérvényeink elintézetlenül hevernek a minisztériumok és reszortok poros aktái között, a legjobb esetben csak ígére-

teket kapunk, pozitív támogatást és orvoslást soha. Vajon ezt nevezik az illetékos kormányférfiak kulturpolitikának? Van-e ezekben az intézkedésekben egyáltalán politikai ráció. Tagadjuk. Mi úgy látjuk, hogy az erdélyi iskolatügyek mai intézésében több az ötletszerűség, mint a céltudatos megfontolás, több a merő akadékoskodás, mint az el-elnyomás tudatos szándéka. Az erdélyi oktatásügyi mai vezetői nem folytatnak komoly kulturpolitikát. Ebben látjuk a bajok kuforrását, ezt bizonyítja a temesvári kereskedelmi iskola esete is. A temesvári zsidó kereskedelmi iskola aktája még nincsen lezárva. Minden remény megvan rá, hogy a kolozsvári felső tanügyi hatóságnál a jobb és emberibb belátás győzedelmeskedik majd és az iskola tovább folytathatja működését. De akárhogyban záruljon is le ez az ügy: az erdélyi zsidó iskola felett állandóan ott fogjuk érezni a damokles-kardot, amíg azt nem látjuk, hogy az állam csakugyan kulturpolitikát akar folytatni. Mert kulturpolitika nem jelent mást, mint szolgálni a kultúra ügyét.

Románia résztvesz a tengerszorosok védelmében

A törökök háboruja az új világháború első etapja. A mudániai tárgyalások eredményt ígérnek. Száztezer török készül Konstantinápoly ellen

London, október 5. (Radór.) Az „Indreptarea” jelentése szerint a kormány a szövetséges hatalmakkal egyetértésben elhatározta, hogy expedíciós hadsereget küld Konstantinápolyba

a tengerszorosok védelmére. Lehetséges, hogy egy egész hadtestet vagy egy tüzérségi és lovassági divíziót fognak küldeni Konstantinápolyba. Románia csapatai a szövetséges csapatokkal együtt fogják a rendet fenntartani. A lap szerint a román vezérkar már megterve a szükséges intézkedéseket az expedíciós hadsereg szállítására.

Kompromisszumot ígér Mudánia

Páris, október 5. (Az Uj Kelet távirata) A reggeli lapok körvonalozzák Angliának és Törökországnak hivatalos álláspontját. Harrington tábornok a kormány utasítására Mudániában a következő követeléseket terjesztette a törökök elé:

A törökök vonuljanak ki a semleges zónából olyan távolságra, hogy elsőjét vegyék a további összefüzeknek.

Az angol csapatok megszállva tartják a Dardanellák keleti partját,

a görög csapatoknak nem kell kiüríteniük Kelettráciát mindaddig, míg az argorai kormány a szövetségesek jegyzékére nem válaszol. A konferencián Trácia jövődó igazgatásáról nem lesz szó, mert erről a békétárgyalások fognak határozni.

A török delegátusok a következő feltételekkel mennek Mudániába: Kijelölendő a demarkációs vonal, amelyet

a török csapatok nem lépnek át.

Az angolok hagyják el a Dardanellák

lák ázsiai partjait. A görögök haladéktalanul üríték ki Kelettráciát, ahol nyomban életbe lép a török közígazgatás a török csendőrség közreműködésével.

A francia lapok azt hiszik, hogy a két álláspont között sikerülni fog kompromisszumot teremteni.

Páris, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) Angol híradás szerint Londonban úgy értesülnek, hogy Harrington tábornok közvetlenül tárgyal a török delegátussal a semleges csanak kiürítéséről. Mudániából esztörtéknél, esetleg pénteken előbb részletes beszámoló nem érkezik Londonba.

Páris, október 5. (Radór.) Politikai körök egyhangú véleménye szerint a mudániai konferencia sikere biztosítva van.

Kemál Konstantinápoly ellen készül

Páris, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) A mudániai konferencián a törökökkel megindított tárgyalások előtt Harrington angol tábornok, Chapin és Mombelli antant tábornokokkal tanácskoztak. Eután történt meg a találkozás Izmed pasával, a török delegáció elnökével. A tanácskozássokat egyelőre meg sem indíthaták, mert

a görög kiküldött még nem érkezett meg.

A hivatalos tanácskozások ilyképen meg se indulhattak. Harrington azonban félón tárgyalást folytatott a török kiküldöttel Csanak kiürítéséről. Bár a tanácskozásokat szigorú titokban tartják, a kiszivárgó hírek szerint

Törökország és Anglia között még mindig jelentékeny véleményeltérés van.

Most kompromisszum-javaslaton dol-

goznak. Valószínű, hogy a konferencia kompromisszummal fog végződni. A törökök talán beleegyeznek abba, hogy kisebb angol csapatok ázsiai parton maradjanak, ha az angolok a tráciai kérdésben a polgári közígazgatásra engedményeket adnak. Kemál pasa képviselője kijelentette, ha Anglia elutasítja a kemalisták követeléseit, akkor

Angora megszakítja a tárgyalásokat

és a török csapatok elindulnak Konstantinápoly ellen. Kemálnak az a terve, hogy meglámadja Skutarit és a Dardanellákon valami délre átkel az európai partra.

Száztezer török fegyverben

Páris, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) Havas-jelentés szerint hetvenezer főből álló kemalista sereg negyvenezer főből álló tartalékkal készen áll a támadásra. Ha a mudániai tárgyalások nem végződnek eredménnyel, ez a hadsereg nyomban akcióba lép.

A görögök ellentállásra készülnek

London, október 5. Arra való tekintettel, hogy az atheni forradalmi bizottság előreláthatóan ellenséges megatartást fog tanúsítani a mudániai megállapodásokkal szemben, Izmed pasa azt az óhaját fejezte ki, hogy

Görögországot szigorú intézkedésekkel kényszerítsék Trácia kiürítésére.

A törökök, ugylátszik, beleegyeznek Trácia szövetségesekkel megállásába, ha a nagyhatalmak megígérik, hogy ellenállás esetén az antant a görög kikötők blokádjával fenyegeti meg Görögországot és a kemalista csapatok esetében fegyveresen is felléphetnek a görögökkel szemben.

Konstantinápoly, okt. 5. (Radór.) A görögök ellenállásra készülnek Tráciában és a csatlakozási vonalon elszakolták magukat. Török katonai körökben azt hiszik, hogy a görögök komoly ellenállásra nem képesek.

London, okt. 5. A Venizelos-párti tisztok, akik Konstantin visszakeréke óta külföldön tartózkodtak, valamennyien szolgálatra jelentkeztek és a drinápolyi hadseregparancsnok rendelkezésére bocsátották magukat. (Radór.)

Románia és Lengyelország semleges

Varsó, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) Csicserinnek a lengyel kormánnyal folytatott tárgyalásairól kiszivárgott hírek szerint Csicserin előzékenységet tanúsított Lengyelországnak az orosz-lengyel gazdasági összeköttetés megkezdésére irányuló óhajával szemben. Csicserin ezzel szemben arra törekedett, hogy

Lengyelországot és Romániát visszatartsa a keleti kérdésbe való beavatkozástól.

Minden jel arra vall, hogy Csicserin ebben az irányban sikereket ért el és biztosítani tudja Lengyelország és Románia semlegességét. A külügyi népbiztos Moszkvában lezárulási konferenciát szeretett volna összehívni, ez a terv azonban nem sikerült.

Általános katonai támadás terve a kisantant ellen

Bukarest, október 5. (Radór.) A román kormány két Romániával barátságos viszonyban levő állam kormányától a napokban jegyzéket kapott. Ezekben a kormányok felhívják Románia

AZ UJ
TÓ!
ka-
ljes-
llett
Z
terme
16
7-49
Megnyilt!
este a
áltabb szó-
sor. Kitűnő
4175-1
ely
nyösebb
ai:
atszertár
Főtér 5.
Co.
ru
sz, órák
tvös
szert
4646
rtész
ri dívat,
áruháza
uháza
akaresti
41.

figyelmét a volt ellenséges államok egy titkos szerződésére, amely alkalmas pillanatban

Általános katonai támadást tervez.

A terv Moszkvában készült és végrehajtásának egyik fázisa a törökök háborúja. Az oroszok, magyarok és bolgárok csak az adotti jelle várnak, hogy

kilépjenek semlegességükből

és nagy előkészületeket tesznek. A jegyzék assal végződik, hogy a kizárólagosnak meg kell tennie minden előkészületet, hogy meglepetések ne érjék. A fővárosi lapok ezzel a hírrel hosszú kapcsolatotba Foch tábornagynak romániai utazását.

Az oroszok mozgósításra készülnek

Varsó, október 5. (Radór.) A lapok jelentése szerint az oroszok mozgósításra készülnek és több korosztályt már be is szólítottak.

Olaszország is elismerte György királyt

Athén, október 5. (Radór.) Olaszország köreibe ma szintén bejegyztette nevét a királyi palota audiencia-könyvébe.

A keresztény és mohamedán kisebbségek védelme

Páris, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) A „Chicago Tribune” washingtoni távirata szerint Hughes Görögországhoz és az érdekelt hatalmakhoz jegyzéket intézett, amelyben közli, hogy az Egyesült Államok remélik: az érdekelt államok tiszteletben fogják tartani amerikai állampolgárok jogait. Ugyancsak ez a jegyzék hangsúlyozza, hogy meg kell tiltatni a keresztény kisebbségeket Törökországban és a mohamedán kisebbségeket Tráciában.

Bulgáriában Trácia autonómiáját követelik

Bukarest, október 5. (Radór.) Ruszcsuki jelentés szerint Szófiában tegnap nagy miting volt, amelyen huszezer ember vett részt. A népgyűlés után az angol, amerikai és francia követeknek határozati javaslatot nyújtottak át, amelyben követelik Trácia autonómiáját.

Olaszország megbízottát küld Kemálhoz

Róma, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) Az olasz kormány Kemálhoz megbízottat fog küldeni, mert Olaszország Angorában szintén képviseltetni akarja érdekeit.

Az új görög király — fogoly

London, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) A „Morning Post” értesülése szerint az Athénből Belgrádba érkező hírek arról számolnak be, hogy

az új görög király valósággal fogoly.

A forradalmi bizottság szigorúan őrsíteti és nem engedí meg, hogy bárkivel is érintkezzen. Venizelosz és pártívei meggyeztek a forradalmi bizottsággal, úgyhogy több polgárháborútól nem kell tartani. Venizelosz a „Times”-ben nyilatkozott. Nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy

Tráciát nem akarja megtartani Görögország,

mert hiszen a szövetségesek a törököknek ígérték. Ugyanakkor súlyos szavakkal támadja a szövetséges hatalmakat, mert lehetővé teszik az európai török birodalom megalakulását.

KADIMA KÖNYVTÁR 1. szám.

Nachum Sokolow

Uj zsidó

Ára füzve 12 lei, kötve 20 lei.

UJ KELET könyvostálya Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

lását. Véleménye szerint Keletráciában csak úgy lehet megőrizni a keresztény lakosságot, ha Keletráciát a nagyhatalmak szállják meg. Törökország csak akkor vehesse át ezt a területet, ha a békeszerződés feltételeit teljesítette.

Konstantin lemondási okirata elfűnt

Páris, október 5. (Az Uj Kelet távirata.) Athéni jelentések szerint

A zsidó színházért

Az alábbi cikket Steinberg Iasó kolozsvári nyelvtanár küldötte be az Uj Keletnek, aki egyik legalaposabb ismerője a zsidó színháztudásnak. Aktuálissá teszi a cikket az a körülmény, hogy a Habima színház hosszabb kolozsvári szereplése a zsidó színpártolók körében egyre konkrétabb alakban váltja ki az állandó és valóban művészi előzetes szolgáló zsidó színház gondolatát.

A világban sok oly előítélettel söpört el, amelyek évszázados tradíciók hatása alatt verték mely gyökeret a nyugati kultúránemekek öntudatában. Ezek az előítéletek nemcsak egyes feltörekvő osztályok elismerését kívánó igényei ellen irányultak, de nem egyszer egész nemzetek létjogosultságát is kétségbevetették. Klasszikus példája a legtöbb nagy nemzet tudatában mélyen benyomódott tévhiteknek: a zsidóság mint politikai, közgazdasági és művészi szempontból önállóan fejlődő, képes nemzetnek legteljesebb negatívja. Igaz ugyan, hogy e tévhit elterjedésének nagyrészt oka maga a zsidóság is volt, mivel a különböző országokban szerte-szerte élve, azok anyanyelvét felvette és az évszázadok folyamán ésszerűen kialakult fogalomzavarban megfellelkezni látszott arról, hogy az illető nemzetek nyelvének elsajátítása a faji származás és az ebből fakadó lelki különbségek nivellálására egymagában még nem elegendő. Való igaz, hogy a nyelv a gondolatok kiterjesztésének eszköze lévén, mint ilyen kétségkívül érzelmi kapcsolatot teremt az egyazon nyelvet beszélő, bárha különböző népfajhoz tartozó egyének között, amde a vérmérséklet különbözősége, egy más fajhoz való tartozás ösztönös megsejtése, a lelki élet valami rejtelmes megnyilatkozása, különösen ha még ezenfelül mindaz egy ősrégi mult történeti hagyományával is párosul, okvetlenül kiváltja azt a sokszor tapasztalt érzést, amely a valódi kultúremberben a osodálát, a közbüben idegenkedés, a maradás és reakcióban pedig gyűlölet alakjában jelentkezik.

A zsidóság vissza helyete a saját maga értékének fel nem ismeréséből, helyesebben a nemzetek közötti elhelyezkedésének félreértéséből eredt. Nemzeti multjának és hivatásának tudatában ugyan megőrizte fajtábeli sajátosságait, de a világ minden tájára elszóródva, a politikai együvértartás érzetének hiányában, nemzeti öntudata nem fejlődhetett ki, aminek következménye lett, hogy a speciális vallástudomány képviselői kívül, a zaidó géniusz mindig csak az illető nemzetek irodalmát, művészetét és tudományát termékenyítette meg. Egy Spinoza, Heine, Börne, Saphir, Mendelsohn, Rubinstein, Meyerbeer, Einstein, Ehrlich, Marx, Lavalle, stb. művei a zsidó géniusz világgrázoló bússzégekéi ugyan, munkáik azonban a zaidó nemzetre mint ilyenre nézve elveszték, mert az illető nemzetek, amelyeknek körében éltek és élnek, valójákkal joggal a magukéinak. A géniusz, mely e kiváló szellemeket megillette, par excellence zaidó volt, de a szülött, mely ez ihletésből kifarjadt, idegen nemzetek gyermeke lett, akinek zaidó származását a legtöbb esetben csak az apja neve jeleste.

Ki tudja, meddig tartott volna ez így, ha a világháború e tekintetben nem idézett volna elő döntő változást. Amit a zaidóság legkiválóbb nagyjai csak a távol jövő senejének hittek, az egyszerre valóra vált, megalakult az évszázadok óta titkon sóvárgott zaidó nemzeti otthon. Óriási hiátóriai esemény

politikai körökben nagy nyugtalanság keletkezett Konstantin lemondási okiratának eltűnése miatt. Az eredeti okirat az államnyomdából, ahol a királyi titkár megakadályozta az okirat kinyomtatását, eltűnt. A politikai helyzet körülbelül még mindig zavaros. Condiropis nem vállalta a kormányalakítást. Az ideiglenes miniszterelnök tehát tovább folytatja tárgyalásait.

játszódtól le szemünk előtt, amely jelentőségében és kihatásában oly súlyos horderejű, hogy alig tudjuk most még értékelni. A zaidó szellemi reneszánsz beláthatatlan jövőbeli perspektívája nyílt meg, a világ zaidósága évről-évre nyomástól szabadult meg s mint egy halottból fel támadott nemzet szabad fiait csillogó szemmel látják felkelni a napot az ősrégi Palestina szent hegyei felett. A régi zaidó nemzeti dicsőség, mely eddig csak ájtatos szölkárok közt szokogott ki hosszán, ünnepi talárba öltöztetik s elkísérhet most bennünket oda is, hol eddig csak mostoha gyermekként kellett meghajolnia: az irodalomba, szépművészetekbe s különösen a színházakba.

Közismert, hogy a tömegek egyik leghatalmasabb nevelőeszköze a színház.

A színház a maga közvetlen eszközeivel a zaidó nemzeti öntudat nevelésére a legjobb agitációs iskola s ha ehhez külső még számbavesszük azt is, hogy a zaidó szellem eddig is e térsen a leghiválóbbakat produkálta, könnyen megérthetjük, milyen nagyszemélyű szerep vár e tekintetben a színházra. A zaidó géniusz himnuszát zengi egy Sarah Bernhard, Besserman, Ney Dávid, Szamosi Elza, Venczel, Róssa, Adler Adalina, Beregi Oszkár, Tomaszewsky, Róssahegy, Rátkai, a színházi írők, zenészek, zeneszerek meg számszámhatatlan serege. Egy zaidó nemzeti színház repertoár tekintetében nem jöhetne zavarba, esztendőig el volna látva a zaidó szellem termékeivel.

A zaidó faj egyébként is termékeny elsőrendű színészek és énekesek produkálásában és megfelelő szervezés és vezetés mellett e tekintetben a legkiválóbb művészi eredményeket mutatott fel. Volt idő a óriasmus legsötétebb napjaiban, amikor az elnyomott zaidó szellem és törhetetlen élni akarás a nagy Oroszországban csak eldugott zughelyeken előadott színházi előadásokban nyilvánult meg, ahol azonban annál elementárisabb erővel tört ki. Ilyen helyeken szerzete meg első irodalmi impresszióit Morris Rosenfeld, hogy később szenijével világhódító körútra induljon. Amit akkor a színház csak nagyobb nehézségek árán érthettek el, azt immár minden üldözéstől és lenésetől menten lehetik meg s most már valóban csak magán a zaidóságon mulik, hogy a zaidó nemzeti ideálnak mindenütt szöszök emelhető legyen.

Mi zaidók nem vagyunk elfogult szovinisták, épen ezért nem is lehet élnünk, hogy más nemzetek színházaitól teljesen elvonjuk a zaidó közösséget, csak azt szeretnénk elérni, hogy a zaidóság tudatára ébredjen annak, hogy saját színházaival szemben is vannak kötelességei, amelyeket elhanyagolni a legnagyobb véték. Minden nemzet színészeiben és színésznőiben vannak nagy értékek, épen úgy, mint a mieinkéiben is és megfelelő anyagi alátámasztás esetén csakhamar a legelsőrendű színészgárdát tudnánk előteremteni.

Szolgáljon örök mementóul a zaidóság számára Sarah Bernhardnak világhíre szeri tett következő emlékeztető kijelentése: Hetven éves lettem. Életem kilencvenesévesét a francia gloire növelésére fordítottam. Beláton, hogy fajom érdekeit közsben teljesen szem elől tévesztettem. Hátralévő éveimet mellőzőit zaidóságomnak szenteltem, mely eddig semmi hasznomat se látta.

Ehhez hozzáfűzhetjük: Ne élgedjünk meg azzal, hogy a zaidóságban

rejő kultúrenergiáknak csak egy csokely hányada kerüljön nemzeti eszmenk szolgálatába. Idegen célok szolgálatában leőrölt energiák maradványaival megelégedhetünk nemzeti öntudatfőbredésünk előtti időkben, most azonban, mikor nemzeti ideáljaink feltámadóban vannak, egy medencébe kell gyűjteni mindazon erőforrásokat, amelyek eddig rendszeretlenül, minden határonköltségek nélkül szanaszét működtek a bizonyosok lehetünk felőle, hogy az az egységes kép, amelyhez es esetben nagyon rövid idő múlva a világ osodálkosz száma elő fog társalni, sokkal többet fog használni a zaidóság egyelőre, mint most, amikor ezek az erők idegen célok szolgálatában forgácsolódnak el.

A görög forradalom üzleti háttere

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az angol publicisztika bizonyos orgánumai egy furcsa szemrehányást tettek a görög vereségek káspán a kizsantant államainak. Óvatossn, minégy a sorok között megbújó gyanúsításokkal azt a szemrehányást emelték a kizsantant kormányával szembe, hogy Konstantin elmozdításában és a görög forradalom előidézésével bizonyos szerep jutott a kizsantant diplomáciájának is, mely a francia politika irányát követve „ellenessége volt a konstantinista Görögországnak”.

Kétségtelen, hogy a görög vereségek miatt kétségbeesett angol nacionalista sajtó itt elveti a súlykot. Ha a görög külpolitika általában nem is volt azonos a kizsantanttal, mégis a török háború megkezdése óta bizonyos jóakarata semlegesség volt a kizsantant hivatalos köreinek álláspontja Görögországgal szemben. Ennek következtében a helyzet minden ismerője előtt igazságtalanul érné a kizsantantot ez a megvádolás.

Más kérdés azonban, hogy melyek azok a diplomáciai következmények, melyek a kizsantant és Görögország viszonyában egy esetleges venizelista kormányzat kialakulása után beállnak.

A kizsantant tudvalegőleg általában a Quai-d'Orsay iránymutatását fogadja el politikai eseményeket elvált. Venizelosz pedig Görögország angol politikájával szemben ugyancsak a francia diplomácia szempontjait és a francia keleti politika előnyeit hangsúlyozza. Ezek alapján igen alapos a kizsantant diplomáciai karáiban elterjedt ama várakozás, hogy egy esetleges Venizelosz-kormány egy ugyanolyan természetű szövetségi szerződést köthetne a kizsantanttal, mint Lengyelország.

Igen érdekes megvilágításba helyezi azonban Anglia magatartását a görög kérdésben a párisi Humanitának egy nagyarányú diplomáciai teleplezése, mely egyuttal az új Venizelosz-féle kombinációt is diszkreditálja némileg.

A „L'Humanité” információjá, melynek forrása Karl Radek, a szovjet-diplomácia egyik legmarkánsabb alakja, arra az állapotra mutat rá, hogy az előzásiai kaland tulajdonképen egy Basil Zaoharov nevű görög bankár vezetése alatt álló angol-görög pénzücsoport műve volt. Zaoharov nemcsak a görög bankvilág vezető embere, hanem a híres angol ágyugyárnak, Vickers et Comp.-nak főrésztényese is. Konstantin király a legmelegebb viszonyt ápolta Zaoharovval, aki viszont a görög banktörke hazafiasságát az angol fegyverexport érdekeivel hasznosn tudta egybeötni.

Venizelosz ezzel szemben a Schneider és Creuzot és a Banque de l'Union Parisienne-nak az embere, aki ha háborút fog viselni, csakis francia hitelt és francia árut fog igénybevenni Görögország új árájában.

Az egyelőre mindenesetre tisztázatlan marad, hogy a görögök csak azért kergetik-e el Konstantint, hogy Venizelosz francia ágyúval kerülhesse nek valami újabb háborúba?

— Megjelent az Uj Kelet könyvostályának részletes katalógusa. Kérje sürgősen.

a Hab

Bécs, október 5. amely össze a volt

A Hof-iroda és a bérlő talált, hogy a nagy oroszországi által vezetői zsidói női ságot-irodán a „Rek” szerkesztője egyeztetésénarmadik ipar rt. é tarsaság új negyedik lefektárnak, az idegenf osztrák pr hadikarcsul irodai elők szövetségi sége, a kar sége és a S Laxenburg kövölkeik Cooperative a nemzetü olasz vasúti kások nem zsk bécsi segélyző b hallgatók ga vörös kere Selbstfo: segély és m osatálynak idegenforgal gyi bicsó külögművia a köntnyeszt avok egye nazi hídók főköszög tu egész sikos egyesületek jainak magá

A görög forradalom üzleti háttere

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az angol publicisztika bizonyos orgánumai egy furcsa szemrehányást tettek a görög vereségek káspán a kizsantant államainak. Óvatossn, minégy a sorok között megbújó gyanúsításokkal azt a szemrehányást emelték a kizsantant kormányával szembe, hogy Konstantin elmozdításában és a görög forradalom előidézésével bizonyos szerep jutott a kizsantant diplomáciájának is, mely a francia politika irányát követve „ellenessége volt a konstantinista Görögországnak”.

Kétségtelen, hogy a görög vereségek miatt kétségbeesett angol nacionalista sajtó itt elveti a súlykot. Ha a görög külpolitika általában nem is volt azonos a kizsantanttal, mégis a török háború megkezdése óta bizonyos jóakarata semlegesség volt a kizsantant hivatalos köreinek álláspontja Görögországgal szemben. Ennek következtében a helyzet minden ismerője előtt igazságtalanul érné a kizsantantot ez a megvádolás.

Más kérdés azonban, hogy melyek azok a diplomáciai következmények, melyek a kizsantant és Görögország viszonyában egy esetleges venizelista kormányzat kialakulása után beállnak.

A kizsantant tudvalegőleg általában a Quai-d'Orsay iránymutatását fogadja el politikai eseményeket elvált. Venizelosz pedig Görögország angol politikájával szemben ugyancsak a francia diplomácia szempontjait és a francia keleti politika előnyeit hangsúlyozza. Ezek alapján igen alapos a kizsantant diplomáciai karáiban elterjedt ama várakozás, hogy egy esetleges Venizelosz-kormány egy ugyanolyan természetű szövetségi szerződést köthetne a kizsantanttal, mint Lengyelország.

Igen érdekes megvilágításba helyezi azonban Anglia magatartását a görög kérdésben a párisi Humanitának egy nagyarányú diplomáciai teleplezése, mely egyuttal az új Venizelosz-féle kombinációt is diszkreditálja némileg.

A „L'Humanité” információjá, melynek forrása Karl Radek, a szovjet-diplomácia egyik legmarkánsabb alakja, arra az állapotra mutat rá, hogy az előzásiai kaland tulajdonképen egy Basil Zaoharov nevű görög bankár vezetése alatt álló angol-görög pénzücsoport műve volt. Zaoharov nemcsak a görög bankvilág vezető embere, hanem a híres angol ágyugyárnak, Vickers et Comp.-nak főrésztényese is. Konstantin király a legmelegebb viszonyt ápolta Zaoharovval, aki viszont a görög banktörke hazafiasságát az angol fegyverexport érdekeivel hasznosn tudta egybeötni.

Venizelosz ezzel szemben a Schneider és Creuzot és a Banque de l'Union Parisienne-nak az embere, aki ha háborút fog viselni, csakis francia hitelt és francia árut fog igénybevenni Görögország új árájában.

Az egyelőre mindenesetre tisztázatlan marad, hogy a görögök csak azért kergetik-e el Konstantint, hogy Venizelosz francia ágyúval kerülhesse nek valami újabb háborúba?

— Megjelent az Uj Kelet könyvostályának részletes katalógusa. Kérje sürgősen.

Zsál Vétel K Saját Timi II Piata T gönycim: Interu

Kik lakják a Habsburgok palotáját

Az Uj Kelet tudósítójától

Bécs, okt. 3. Érdekes az a kimutató, amelyet az illetékes hivatal állított össze a volt császári lakok új lakóiról.

A Hofburgban mintegy harminc iroda és vagy hatvan egyéb magánbirtok talált elhelyezést. Az első traktusban, a nagy kupolacsarnokban van az országosági észak-keleti művészek által vezetett segélyirodája és a „nemzetközi női liga a bérlet és az adószedést” irodája. A csarnok tőlé oldalon van a „Rekonstrukció” című folyóirat szerkesztősége és az osztrák építőknek egyesületének helyisége. A csatlakozó parádés traktusban a bécsi gobelinipar Rt. és a bécsi gobelinműhely társaság üzemének irodái vannak. A negyedik traktus részben az állami levéltárnak, tulajdonképpen azonban az idegenforgalmi szövetségnek, az osztrák propagandaosztálynak és a hadikarosultak segélyalapjának jutott irodai elők. Az ötödik traktusban a szövetségi fuvarozási vállalat intézősége, a keresztény rokkantak szövetsége és a Société Anonyme Chateau Laxenburg kapott helyiségeket: ezután következnek a kerámia-társaság és a Cooperative Francaise, a román komisszió, a nemzetközi kórházi segélyező, az olasz vasúti komisszió, a szellemi munkások nemzetközi segélybizottságának bécsi főnöke, a rotterdami gyorssegélybizottság, a bécsi főiskolai hallgatók gazdasági egyesülete, a svéd vörös kereszt segélybizottsága, a Salfelp for Auszria, a nemzetközi segély és megértés bizottsága, a közép-európai segélybizottság, a svéd idegenforgalmi iroda, az ukrán vallásügyi bizottság, az Alba filmvállalat, a külügyminisztériumnak egy olvasóterme, a látványosságok és versenyállók tulajdonosok egyesülete, a nemzetközi színházi kiadó társulata, a bécsi tartományi törökösök kultúr és alapítványi irodája, egész sokasága a diák- és a rokkant-egyesületeknek és a Burg alkalmazottjainak magánlakásai.

A szerzési termek hangversenyek, előadások és koncertek céljára, a nagy rendező terem pedig Reinhardtnek színházi előadások céljára adták bére. Az új Burgot majdnem teljesen a bécsi Messe foglalta le, a Volksoperban levő Tuschentempelot egy művészszövetség, a külső Burgot pedig a Segantini művészszövetség foglalta le. Egyedül a nemzeti könyvtár helyiségei szolgálnak most is régi rendeltetésüknek.

Schönbrunnban az első emeleten a Valéria traktus rokkantak lakják, a földszintet a rokkantak konyhája foglalja le. Az n. n. Kavallerieregimentumot magánlakások céljára szolgált itt lakik többek között dr. Weiskirchner, a nemzeti tanács elnöke is itt rendezte be irodáját a „Gyermekbarát Egyesület”.

A laxenburgi kastélyokat a „Société Anonyme Chateau Laxenburg” szövetkezeti vállalat bérletre ki és pedig azaz a céllal, hogy Laxenburgban egy diákszálló, egy fényes szálló és a látványosságok létesít, valamint fűtőt és népművelőhelyet. Az építési munkálatokat a jövő évben befejezik.

A volt császári lakok közül egyedül Eckartsen nincsen még illetégesen kihasználva; oda rokkantakat akartak elhelyezni, ennek azonban elháríthatatlan technikai akadályai vannak.

Zsák, Pongva
Vétel 1424 Eladás

Kölcsönintézet Javitóműhely
Saját cégjelzésű berendezéssel.

Albala Izsó
Timisoara-Temesvár.
II Piata Traian (Kossuth-tér) 2. Sür-göncim: Albala, Timisoara-Fabrica.
Interurban telefon: 60 sz.

Mihalache nyilatkozik királyi kihallgatásáról

Minisztertanács. Inculetz minisztert kizárták pártjából

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, október 5. A „Lupta” interjú közöl Mihalachétól, a parasztpárt vezérétől tegnapi audien-ciójával kapcsolatban:

Mihalache kijelenti, hogy a király nagyon szívélyesen fogadta, nagy érdeklődést mutatott a parasztpárt iránt és nyomát sem érezte annak az állítólagos antipátiának, amellyel — kormánylapok szerint — a parasztpárttal és vele szemben viselte. Konstatálta, hogy ezek csak kormánypárti gyanúsítások voltak politikai céllal.

Kihallgatása alkalmával kifejtette az uralkodó előtt a parasztpárt álláspontját a jelenlegi politikai helyzetben, tudomására hozta, hogy a pártja nem vehet részt a koronázási ünnepeken és ennek időkorairól a közvéleményt manifesztummal fogja tájékoztatni. Mihalache egyúttal felhasználta az alkalmat, hogy rámutasson a jelenlegi kormányzat nagy hibáira és jogellenes cselekedeteire.

A parasztpárt vezetője az interjú további folyamán előadja, hogy — bár a koronázásra személyesen meghívták, nem megy el ő sem, épúgy, mint ahogy az erdélyiek sem mennek. A két párt — a parasztpárt és az erdélyi nemzeti párt — álláspontja ebben a kérdésben teljesen fedi egymást. Nemokára ismételt fog Maniuval, aki a parasztpárt végrehajtó bizottságának legutóbbi értekezletén hozott határozatok értelmében tárgyalni fog. A két párt egymás közötti helyzetét a parlament megnyitása után bekövetkezendő események fogják végleg tisztázni.

Minisztertanács

Bukarest, október 5. Tegnapi déli előtt tizenegy órákor minisztertanács volt Bratianu miniszterelnök elnöklétével. A tanácskozás első tárgya az állami tisztviselők helyzetének sürgős javítása volt. Bratianu Vintila pénzügyminiszter exposité tartott a kérdéssel és közölte, hogy törvényjavaslatot készít a tisztviselők drágasági pótlékának — és nem fizetésének — felmérésére. Ezt a törvényjavaslatot a legközelebbi — még a koronázás előtt — minisztertanácsos elő fogja terjeszteni. A kormány ezután az október 19-én megnyíló

rendkívüli parlamenti ülészek munkaprogramjával

foglalkozott. Az előterjesztendő törvényjavaslatok még véglegesen nincsenek megállapítva, a legfontosabb úgy a tisztviselők javadalmazás lesz.

A minisztertanács meghallgatta a koronázási ünnepekre

vonakozó különböző jelentéseket és megállapította az újabb szükségesnek mutatkozó dispoziciókat. Mosoiu tábornok közlekedésügyi miniszter beszámolt a vasúti vezérigazgatóság intézkedéseiről. Javaslatára a minisztertanács elhatározta, hogy a gyulafehérvári és bukaresti koronázási szertartásokra utazóknak 75 százalékos vasúti jegykedvezményt nyújtanak. Az összes meghívottak terméként ingyen utaznak, ugyazintén a sajtó is, amelynek megfelelő elhelyezésére szintén megtették a szükséges intézkedéseket.

A koronázás

A kormány tudomásul vette, hogy Franciaországot a koronázáson Foch tábornagy és Viardot tábornok fogja képviselni. A koronázásra érkező külföldi előkelőségek a szinajai Peleskastélyban fognak lakni.

Gyulafehérvárt a koronázás alkalmával rendkívül szigorú intézkedéseket láptatnak életbe az odaérkezők ellenőrzésére és így mindenkinek az

összes szükséges személyazonossági okmányokkal el kell magát látnia.

A miniszterelnök külpolitikai expozéja

A minisztertanácsban Bratianu Jonel miniszterelnök exposité tartott a bel- és külpolitikai helyzetről. Kijelentette, hogy a kormány állandóan szem előtt tartja Románia rendkívül nagy érdekeit, melyek a tengerszorosokhoz fűződnek és ezen érdekeket meg is fogja védeni. A helyzet ma nagyot javult és az összes érdekelt államok közbenjöttével — minden remény szerint — sikerülni fog kedvező megoldásra jutni.

Az örmény menekülteket nem fogadják be Románia

A minisztertanács előtt a bukaresti örmények egy küldöttsége jelent meg Bratianu miniszterelnöknek. A küldöttség részletesen ismertette a kisázsiai örmények helyzetéről érkezett jelentéseket és arra kérte a miniszterelnököt, engedje meg a menekült örmény intellektuálisoknak, hogy Romániába jöhessenek.

Bratianu miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy teljes megelégedéssel van a menekültek szerencsétlen helyzete iránt, azonban politikai és gazdasági motívumok nem engedik, hogy a menekülteket Románia

befogadja, mint ahogyan más nemzetek menekültjeit sem volt módjában befogadni.

Nem tartják kizártnak, hogy a koronázás után a kormány nem zárkózik el az örmények kérésa előtt, addig azonban a többi külföldiekkel szemben is bizonyos megszorító intézkedéseket tesznek.

Inculetzet kizárták saját pártjából

Azok a mély ellentétek, amelyek a beszarabiai parasztpárt és annak vezetője, Inculetz miniszter között támadtak a kormány támogatása miatt, tegnap szenzációs formában robbantak ki. Bukaresti távirat szerint a beszarabiai parasztpárt komitűnikét tett közzé, amelyben közli, hogy

a párt Inculetz minisztert, Barca és Pantea képviselőket kizárta tagjai sorából,

mivel a liberálisok érdekében a párt ellen dolgoztak. A parasztpárt felveszi az érintkezést az országos parasztpárttal és megszakítja eddigi összeköttetését a liberálisokkal.

A liberális csatavesztésnek az az eredménye, hogy

az ellenzék 15 mandátumot hódította el a kormánytól.

Szere országos parasztpártjának Bukovinában 21 ellenzéki mandátuma van. A beszarabiai liberálisokat támogató parasztpárt mandátumaiból pedig mindössze egyetlenegy maradt meg a liberálisok részére: az Inculetz mandátuma. A nemzeti párti körökben nagy megelégedéssel kommentálják a parasztpárt vereségét, amely a vezető politikusok véleménye szerint előrelátható volt.

Nem lehet végrehajtani az idegeneket ellenőrző rendeletet

Évekig eltart, amíg a munkát elvégzik. Nincs munkaerő a végrehajtásra

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Néhány nappal ezelőtt megírta az Uj Kelet, hogy a kolozsvári központi bejelentőhivatalhoz rendelet érkezett, amelyben a belügyminisztérium előírja, hogy az idegenek fokozottabb ellenőrzésére vegye revízió alá a város lakosságának állampolgári és illetőségi viszonyát. E rendelet értelmében a rendőrség megkérde Kolo szár nyilvántartott lakóink utcaszerinti beidézését. Naponta tíz-tizenöt embert hívnak be, hogy igazolják, milyen törvényes alpon tartózkodik Kolozsváron. Munkatársunk megkérdezte Michnea hivatali főnököt, hogy milyen eredménnyel jár a szigorított ellenőrzés.

Legalább hat defektivre volna szükségem, akik végigjárják a várost és házról-házra ellenőrzik a bejelentéseket.

— Ezért voltam kénytelen ehhez a módszerhez folyamodni, hogy naponta tíz husz embert beidézzek. Természetesen, hogy ez nem a legjobb, de más kerestülvethető módszer nincs. Legnagyobb hátránya az időzéseknek tényleg az, hogy túlhoszadalmas az eljárás.

Évekig eltarthat, míg Kolozsvár minden nyilvántartott lakóját beidézzük.

Ilyen hosszú idő alatt persze sok ember helyzete megváltozik és így örökös munkára van kitérés az ellenőrzésekkel, ha megfelelő személyzetet nem bocsátanak rendelkezésemre, hogy más alapokra fektethessem az ellenőrzést. De egyelőre erről aligha lehet szó s így folytatnunk kell a beidézéseket.

Michnea hivatali főnök kijelentette még, hogy a beidézeteknek magukkal kell vinniük a honosságukat és illetőségüket igazoló iratokat. Ezzel az ügykezelés egyszerűsítését akarja elérni. Azoknak az ügyet, akiknek iratai nincsenek rendben, átteszik a szigurancahoz és ha állampolgárságukat, vagy illetőségüket ott sem tudják igazolni, haladéktalanul átteszik őket a határon, amennyiben pedig román állampolgárok, illetőségi helyütre toloncolják őket. Végül elmondotta még Michnea kapitány, hogy az ellenőrzés technikai kerestülvételére újabb utasításokat vár Bukarestből.

— Ezzel még alig egy-két ut-cával végezhetjük, mert a szűk ün-nepek miatt az időzések nem lehetnek késbesíteni, másfelől pedig egymagam nem győzöm ezt a nagy munkát intézni. A rendes hivatali te-endőmet is elhanyagolom, mert nincs munkaerőm. Most tárgyalom a prefektus urral, hogy legalább egy hivatalnokot állítson be, aki a fel-halmozott ügyiratokat, hacsak részben is, elintézte.

— A beidézések nem előre megá-lapított rendszer alapján történnek. Ma például a harmadik kerületből idéztetem be tizenöt embert. Ez a módszer arra való, hogy megaka-dályozza a rendelet alól való kibú-vást. De még így is

Kolozsvár lakosságának leg-alább egynegyede kimarad az ellenőrzésből,

mert azok, akik bejelentették a lakásukat, azoknak rendben van az állampolgársága vagy az illetősége is; azoknak viszont, akik törvényes alap nélkül laknak itt, nincs beje-lentett lakásuk és így nem idézhe-tem meg őket. Arra pedig, hogy razzizálkál derítsen ki, hogy ki hol és hogy lakik, már csak azért sem vállalkozhatom, mert nincs embrem.

Engross Olcsó bevásárlási for-rás rövid, bazar, ga-lanterie cikkekben

Feiner testvérek Cluj,
Usi-utca 11., bent az udvarban.

22 október 6
csak egy ese-
emzeti eszmék
lok szolgálatá-
maradványai-
eti öntudatra-
en, most azon-
ljaink feltáma-
nedencsbe kell
erőforrásokat,
lensül, minden
lkül szanaszét
lehetünk felőle,
p, amelyhez es-
idő múlva a
elő fog járulni,
alni a ssidőség
amikor ezek
szolgálatában

radalom
tere

titójától —

tika bizonyos
szemrehányást
k kposán a
t. Óratosan,
tött megbújó
szemrehányást
kormányai-
in elmozdítá-
halom előidé-
juttott a kis-
k is, mely a
követve „el-
nista Görög-
görög veresé-
angol naciona-
sulykot. Ha a
an nem is volt
mégis a török
bíróosy jóakra
sisanfant hiva-
Görögország-
övektésben a
előtt igazság-
ot ez a meg-
hogy melyek
övektésények,
Görögország
es venelista
és ön beállanak.
őleg általában
atását fogadjá
k elvűl. Ve-
g angol pon-
csak a fran-
ait és a fran-
nyeit hangsú-
gen alapos a
mban elterjedt
yessleges Va-
ranolyan ter-
ódést kötheine
gyelorság.
gíltásba helyezi
ását a görög
naniének egy
i leleplezése.
Venilosz-féle
álja némileg.
információja,
dek, a szovjet-
ánsabb alakja,
at rá, hogy az
ionképen egy
görög bankár
ol-görög pénz-
harov nemcsak
tő emberek,
ngyárnak, Vik-
sszvényes is.
ezmelegbe vi-
l, aki viszont
afiaságát az
keivel haszno-

ben a Schnei-
que de l'Union
e, aki ha há-
e francia hitelt
ybevenni Gö-
mesetre listá-
görögök csak
stantini, hogy
val kezdhesse-
ba?

Kelet könyv-
alógusa. Kérje

HIREK

— Megemmisítik a kamarai elnökválasztásokat? Ismeretes, hogy vasárnap a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara elnökséget választott. A választást az érdekeltek felek érdemi és alaki okoknál fogva megpecsételték. Kereskedői körökben úgy hírlir, hogy a választásokat a belügyminisztérium meg fogja semmisíteni. Pop Julian polgármestert a belügyminiszter ilti időzése alkalmával szerdára magához kérte Bukarestbe. Hír szerint a belügyminiszter a városi villamosági művek ügyének megbeszélésével egyidejűleg ezt is szóba fogja hozni. Amennyiben az elnökválasztást a kormány megemmisítené, a zsidó választmányi tagok módot fognak keresni rá, hogy a rajtuk esett sérelem reparálassék.

— Tíznapos forgalmi szünet a CFR. vonalain. Megirtuk, hogy a koronázási előkészületek miatt a CFR. vonalain különböző forgalmi szünetek állanak be. Minthogy a teherforgalom is szünetelni fog, féltő, hogy a város ellátása körül zavarok támadhatnak. A piacra a maximális miatt ma is csak gyengén jött árú és ha forgalmi akadályok merülnek fel, megtörténhetik, hogy a város minden élelmiszer nélkül fog állani. A hatóságok gyors intézkedésére van szükség, hogy legalább a legfontosabb élelmiszerek idejében bejuthassanak a városba.

— A fascisták Bozenben. Rómából jelentik: Az olasz szocialisták kongresszusa elhatározta, hogy három részre szakad és hogy a Turatti, Treves és Medigliani vezetése alatt álló irányulat hiszja. Turatti új szocialista pártot alakít kolaboráció alapján. Olaszországban tehát most három szocialista párt van és egyidejűleg három szocialista párt ülészik. Ugyanekkor a fascista-megszállás következtében a bozeni városi tanács lemondott. A város igazgatását kormánybiztos vette át, aki átadta az iskolákat és más közintézményeket a fascistáknak, azsal a feltétellel, hogy a német iskoláknak is helyet kell adniok.

— Névtelen följelentések. A koronázási előkészületek közbiztonsági intézkedései a nemrégiben ideérkezettek szigorított ellenőrzését tette szükségessé. Mi sem természetesebb, minthogy ez intézkedéseken át egy csomó ember haragosától és konkurrensától akar szabadulni. Garmadászámra érkeznek névtelen följelentések a sziguranacára azsal a benső hó óhajjal, hogy a hatóságok sziveskednének a följelentőt támogatni magánbösszujuk kitérésében. A hatóságok vezetői ennek természetesen nem ülnek föl és megtörtént, hogy több esetben a hatóság egyik-másik vezetője a kinyomozott följelentőt büntette meg.

— Mit határoztak Pozsonyban. Pozsonybol jelentik: Nemrégiben Schreiber Akiba főrabbi elnöke mellett ötven ortodox rabbi és hitászok konferenciát tartott. Az elnöki megnyitásban Schreiber Akiba rámutatott a cionizmus és misrahizmus veszélyeire, amelyek a zsidóságot elmerüléssel fenyegeti. Javasolja, hogy zsidóság e rákfenéje ellen a legélesebb harc vezetessék be. A gyűlés kimondotta, hogy a misrahi és cionizmus ellenkerek a vallás szabályival. A pozsonyi cionista csoport a vádakra a legközelebb összehívandó népgyűlésen fog felelni.

— Elhalasztják a brüsszeli konferenciát. Berlinből jelentik: Politikai körökben az a vélemény, hogy a brüsszeli konferencia csak az angol delegátusoknak Amerikából visszerkezte után lesz megtartható. Nem valószínű, hogy november elseje előtt megkezdődhetik a konferencia, pedig ez nagyon fontos volna, mert a jövőteli bizottságnak meg kell állapítania a jövő évben teljesítendő német fizetésekét.

— Elkoboztak kilenc láda tojást. Két hét óta a kolozsvári piacról teljesen eltűnt a tojás, amelynek egy lei ötven banis árát nyolcvan baniba

maximálták. Utóbb annyira elvonták a piacról ezt a fontos élelmiszert, hogy a klinikákon megakadt a betegek élelmiszere. A rendőrség nyomozni kezdett az elrejtett készletek után és tegnap több, mint tizenkét ezer darab tojást lefoglalt. Az elkobozott tojást rendőrségi felügyelet mellett fogják 80 banis árban kiarsítani.

— Megadták a kölcsönt Ausztriának. Bécsből jelentik: Az osztrák hitelek tárgyalásainál szó volt arról, hogy Svájc garanciát vállal a hitelösszeg ötszázalékáig. A hitel főfeltétele az, hogy Ausztria a hivatalnokok számát lényegesen csökkentse. Ganfi távirat szerint a népszövetségi tanács záróülésén az osztrák kérdést végleg eldöntötték. A három jegyzőkönyvet úgy az egyes garantiáló hatalmak, mint Ausztria megbíróitjai aláírták. Az elnök záróbeszédében megelégedését fejezte ki a megoldás felett. Ezzel a népszövetségi tanács és a harmadik népszövetségi ülés tevékenysége befejeződött az egyes államok delegátusai holnap hazautaznak.

— Elmaradt a Waldbauer kvartett aradi hangversenye. Aradról jelentik: A világhírű Kerpely-Waldbauer kvartett most erdélyi körúton van és tegnap Aradon kellett volna hangversenyeznie. A hangverseny azonban igen súlyos körülmények között elmaradt. Pár nap előtt ugyanis Waldbauer Imre, a kvartett első hegedűse megsérlette a kisujját. Nem törődött a kis sebbel s öt hangversenyen szerepelt. Tegnap aztán az új lobosodni kezdett, úgy hogy az orvos azonnal operatív beavatkozást javasolt. Waldbauer ma felutazott Budapestre s remélni lehet, hogy a gyors orvosi beavatkozással elkerülhetik az amputálást. A kvartett most három taggal folytatja a körújtát.

— A magyar postatakarékpénztár elszámolása az utódállamokkal. Bécsből jelentik: A magyar postatakarékpénztár új vezérigazgatója, Baross Gábor, a római konferencia határozataképen legközelebb összehívja Budapestre azt az államközi konferenciát, amelynek az lesz a hivatása, hogy a magyar postatakarékpénztár külföldi követeléseit és tartozásait rendezze. Az értekezletre meghívja Ausztriát, Csehszlovákiát, Romániát, Jugoszláviát és Lengyelországot. A követelések és tartozások egyszerű betétekből, csekk-számlákból és letétekből állnak. Megbízható statisztikai adatgyűjtés lehetetlen volt. A magyar tényezők remélik, hogy a konferencián legalább elvi megállapodásokat sikerül létrehozni, amennyiben az utódállamok nem tudnának megegyezni, arbiter fog dönteni.

— Megbűntetett vádaskodók. Jeruzsálemből jelentik: Néhány héttel eselőtt Hoffmann és Schemnitzer talmudtudósok röpiratot adtak ki Kook főrabbi ellen. A röpiratban a kiváló tudóst a két ember legképtelenebb rágalmakkal illette. A halatlan sérelmet a jeruzsálemi ügyesség magáévá tette és pert indított a pamflet két írója ellen. A per a röpirat elkobzásával és Hoffmann és Schemnitzer több heti börtönbüntetésével végződött. Felelősség után a semmitörvényűek elé került az ügy, ahol helybenhagyták az elsőfokú bíróság ítéletét, de a kormányzó intervenciójára a fogházbüntetést pénzbüntetésé váloztatták át.

— A számla. Ruvinszky Rafael operatorkesselt történt. Az énekes tudvalevőleg Ros-Hasana és Jem-Kipur napján a Ferenc József-nti templomban énekelt. Ezt mindenki tudja róla, azt azonban csak a beavatottak, hogy Ruvinszky ruhái szövetjét részletesen vizsgálta. A beavatottak közt tartozott Szabó Jenő kereskedő, akitől a művész néhány héttel eselőtt ruhaszövetet vett. Tegnapelőtt egy fia jelent meg Ruvinszky ölködjében és átadta neki a kereskedő levelét. „Kedves barátom, — írja Szabó Jenő — nagyon leötölözöl, ha befáradnál hozzám az ültöbe.” Ruvinszky nagyon megharagudott a barátágos sorok írójára, mert azt hitte, hogy a kereskedő a hitkösségi honoráriumból akarja ki-

fizettetni a szövetet. A próba végeztével Ruvinszky Szabó boltjába sietett és már az uton elkészítette mondókáját: Mégis csak disznóság, megszagol nálam egy kis pénst és már sürgős neki a számla! Miatta a rongyos pár ezer leije miatt már meg akarnék szokni avárostól! „Bajlott a boliba és ez önbeszéd hatása alatt hidegen fogott kezét barátjával. „Nagyon sürgős volt?” — Igy kezdte, mire Szabó Jenő így szólt: „Bocsáss meg, de úgy éreztem, hogy valóban sürgős volt, hogy ide kéresselek. Meg akartam mondani neked, hogy jom kipuri muszafimád olyan mélyen hatott a lelkületemre, úgy megrázott, hogy szükségem éreztem ezért neked köszönetemet és hálámát kifejezni.” Rendben van — mondotta Ruvinszky — de ezt talán más alkalommal is elintézheted volna. Miért küldtél stafétát értem?” A kereskedő erre kivette esebéből a számlát és átrujtotta neki. „Látod, — mondotta — ezért hivattalak. Tépdszél!” Ujból meleg kézfogás. Ruvinszky mielőtt távozott volna, megjegyezte: „Nem rossz elismerés, barátom, csak kár, hogy a számla nem volt nagyobb.”

— Decemberben választják meg Németország új elnökét. Berlinből jelentik: A német kormány hivatalosan köszölte a birodalmi gyűléssel, hogy a birodalmi elnökválasztás az év végén, vagy a jövő évben lesz. Bauer alkancellár úgy informálta a pártvezéreket, hogy a választást mielőbb le akarja folytatni, valószínűleg még decemberben. Ezzel kapcsolatosan felmerült az a terv, hogy az elnök hivatali idejét törvényhozás útján meghosszabbítsák.

— Az újságíró szerencséje. Győri Illés István újságíró minap értesítést kapott egy amerikai rokonától, hogy ott élő fivére tizenháromezer dollár örökség hátrahagyásával meghalt. Az újságíró nem hitte a váratlan eseménynek és eszerháromezáz lei költségén kábeltelegramot adott föl Newyorkba. A kedves válasz ma jött vissza Győri egyik rokonától. A valuta mai állása szerint kétféle millió néhány száz ezer leit jelent az amerikai arányokhoz mért kis örökség. A boldog ember azonban — a valóság kedvéért ezt meg kell jegyezni — az Amerikába küldött telegram költségét kölcsönökből szedte össze. Újságíró nem tud erről leszokni.

— Hatvanhat leírt három kötött könyvet kap, ha előfizet a Kadima Könyvtár első sorozatára. Nachum Sokolow: Uj zsidó, Solem Alejchem: Leégett nemeselek, Ujvári Péter: Csak a bunda. Ez a három zsidó munka jelenik meg a Kadima Könyvtár első sorozatában. Küldje be előfizetését a Kadima Kisdónak, Címj, str. Baron L. Pop.

— Csehszlovákia gabonatermése. Bécsből jelentik: A bécsi csehszlovák követésre érkezett hivatalos kimutatás szerint a termés gabonatermésében az idén gyengébb volt a tavalyinál és pedig buzából 22 millió q., rozsából 2 millió q., zabból 1.4 millió q., árpából 1.1 millió q.-val volt kisebb a termés, mint tavaly. A terméseredmény volt métermázsában: téli buzából 7,477,303, nyári buzából 815,775, téli rozsából 11,474,633, nyári rozsából 159,768, téli árpából 79,670, nyári árpából 9,096,256, zabból 9,364,961, abajdócból 223,238, tengeriből 2,285,166, karórépából 41,746.

— Házmester, aki fojtogatja a lakóit. Furesa kalandban volt része Kolozsvár egyik kösímert orvosának, dr. Mátyás Mátyásnak, aki a Szentgyörgy-utca 11. számú házban lakik. Tegnap éjjel tésleg öt órakor dr. Mátyás ijedten állított be a központi rendőrfőkapitányságra és jelentette, hogy Lásár János méssáros, aki mellékfogalkozását tekintve házmester, ittasan került haza. Betörte az utcai kaput, benn az udvarban rombolni-zsuzni kezdett, ordított és a lármára kisiető lakókat megátmadta, sőt egyiket meg akarta fojtani. Előadta még, hogy a házmester igen gyakran szokott ilyen jeleneteket rendezni s józan állapotban is terrorizálja a ház lakóit. A jelentésre Babics detektív a helyszíre sietett és amikor igazolásra szólított Lásárt, ez a torkának ugrott és a detektívet többször a kaphoz vágta. Babics alig tudott ki-

szabadulni a dühöngő házmester keze közül és jelentésére Cotz és Fodor detektívek a Szentgyörgy-utca mentek, ahol Lásár éppen agg szüleit verte agyba-főbe. A két detektív lefogta az ellenálló házmestert és előállította. Ügyét ma teszik át az ügyészséghez, amely osztrák-háborítás, közbizonyosság és hatósági személy megtámadása címén fog eljárást indítani a haviás házmester ellen.

— Az utódállamok lakosainak postabetétei. Budapestről jelentik: A békeszerződés gazdasági rendelkezései folytán a magyar kormányának rendelkeznie kell az utódállamok lakosága által postatakarékba helyezett betétek kérdéséről. Ebben a kérdésben most értekezlet ül össze, melyre az utódállamok képviselői Budapestre érkeztek. A betétek kifizetéséről a postatakarék vezérigazgatója a következő felvilágosítást adta: A békétől óta az utódállami betétvezetők, hitelesítőkkel az érintkezés megszűnt, de pénzük ma is a postatakarékban van. Az érdekelte államok képviselőiket egyezmény létrehozásáért küldötték ki. Magyar részről a tanácskozás alkalmával olyan egyezménytervezetet mutatnak be, amely a kérdés egész komplexumát felöleli. A tanácskozás holnap kezdődik.

— Razzia a Brecher-féle betörés ügyében. Részletesen megírta tegnap az Uj Kelet, hogy hétfőn délben ismeretlen tettesek betörték Brecher Dávid lisztgyáregeskedő Calea Regale Ferdinand 84. alatti lakásába, ahonnan majdnem kétféle millió lei értékű aranypénzt, idegen valutát és ékszert raboltak el. Ezzel kapcsolatban a lázasan nyomozó rendőrség tegnap este razziaát tartott, amelynek során tizankét gyanús egyént elfogtak. Ötön később igazolták magukat, két katonaszökevényt átadtak a téparanosnökségnek, egy utlevél nélküli határátlépőt a sziguranacának, a többi illetőségi helyére toloncolták. A vizsgálat vezetésebe bevonták Pop Leontin kapitányt is. Kiszivárgott hírek szerint a detektívek, akiknek az ambícióját a kitűzött huszezer leies jutalomdíj nagyban serkenté, a razzia alkalmával fontos nyomra bukkantak, amely döntő befolyással lehet a nyomozás további sorára.

— Rendőrségi hírek. Tegnap este hét órakor Heltai-utca 26. szám alatt kétközdöt levett Moldován Anna, közrendőr felesége, akit a mentők eszméletlen állapotban a belgyógyászati klinikára szállítottak. Ma délelőtt az asszony rövid időre magához tért és elmondotta, hogy összeveszett a férjével és ezért akart öngyilkos lenni. Ezzel szemben a férj és több szomszéd azt állítja, hogy az asszony már napok óta hangos-talta, hogy egy szülesző tanácsóra kétközdöt kell innia, hogy anyatefel visszakapja. Moldován Anna tehát nem életuntásból akart meghalni, hanem a babona áldozata. Alapota súlyos. — Berbély Kálmán bankigazgató jelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik Attila-utca 34. számú házából két szelidített öst ellopott. A kár háromezer lei. — A rendőrséghez érkezett följelentés szerint Frenkel Jenő úletvezesnek a Szamosvölgyi-vonaton ellopott tizezer lei értékű kabátját. A rendőrség mindegyik esetben megindította az eljárást.

* Zenekar a Habima színházban. Szombaton már zenekarral játsza a Habima erdélyi zsidó színháza a „Menech soll man sein” című operettet. A színház igazgatósága fáradságot és költséget nem kímélve állította össze a zenekart akkor, mikor az összes színházak a legnagyobb nehézségekkel küdenek. A darab egyike a szezon legszenzációsabb operettjeinek és joggal vár tőle az igazgatóság nagy sikert.

* Máramaroszi elöfizetőkint. ket falkérjük, hogy a lap kézbesiése körül esetleg előforduló panaszokkal mindenkor, lehetőleg azonnal, Gárdos József ottani bizományosunkhoz (Fekete könyvkereskedés, Telefon 127) fordulni sziveskedjenek.

Bethle hely

A gaz varja cia ha

Buda part ma sági ké miniszte sági h reménye felé a szempon metelő e és külön zódni. F ható lép történt legnagyobb indításár

Hermita tan mozgalom Goldbergt történt, d kenyserit egyetemét zaidó hall az előadás elők azt hogy est banem ge Bethlen g ehhez ha hozták a megfelelő Elyben ki kamara fel vaslat való ben a nem

Héjj In bejelenté, h termés keo elegendő m szőlőket. E terelnök me utódállam daági tárg met fagnak deának hel kérdésre a is felhívja. Béten drága

Budapesti párt leguapi miniszterelnö féle kereset tette, hogy a nem helyes Valszini, elemek vala lehet szami leh az előt amelyet azon megfontlása arany kösepu Bethlen, — a is, balró is tördöve, meg utjan.

Budapest, tudományegyi tarsi egyesül az egyeseni Ede szocial meg doktori indokál fel jogakadémia mas fölötti hogy a hazá köteles és a rét nem kívá

Budapest, hadirepülőgé nélkü magy Az eset nagy a magyar szu sertesét látják is inkább, me tagja, Magyar mithat a béke

— Minden olvasnia Nach „Uj Zsidó”. t.

Tüzifa h

Bethlen magyar miniszterelnök helyesli Gömbös akcióját

A gazdasági helyzet javulását várja Magyarország. Két francia hadiaeroplán magyar földre szállott

- Az Uj Kelet tudósítójától -

Budapest, október 5. Az egységes párt mai megbeszélésén főleg gazdasági kérdések kerültek szóba. Bethlen miniszterelnök az általános gazdasági helyzetre vonatkozólag azt a reményét fejezte ki, hogy év vége felé a helyzet különösen valóságos szempontból javulni fog, mert a szűnő export most újból megindul és különösen decemberben fog fokozódni. Főleg az állatállományban várható lényeges emelkedés. Intézkedés történt a közmunkáknak a lehető legnagyobb méretekben való megindítására.

Hernann Miksa képviselő, műgyegetemi tanár, szóba hozta a műgyegetemi mozgalommal kapcsolatban ismeretes Goldberger esetet, amely meg sem történt, de a diákság ennek alapján kesnyesítette a praxistort, hogy az egyetemet két napra bezárja és a zsidó hallgatóknak ne engedjék meg az előadások látogatását. A miniszterelnök azt a véleményét fejezte ki, hogy ezt a kérdést nem politikailag, hanem gazdaságilag kell elintézni. Bethlen gróf felhívta a képviselőket, ha ehhez hasonló esetekről értesülnek, hozzák a kormány tudomására, mely megfelelő eszközökkel fog intézkedni. Ebben kijelentette, hogy a mérnöki kamara felállításáról szóló törvényjavaslat valószínűleg még ebben az évben a nemzetgyűlés elé kerül.

Héjy Imre balatonfüredi képviselő bejelenté, hogy a Balaton-menti szőlőtermés kedvezőtlen, mert nem volt elegendő munkás, aki megdolgozza a szőlőket. Ezzel kapcsolatban a miniszterelnök megjegyezte, hogy a jövőben az utódállamokkal megkötendő gazdasági tárgyalásoknál különös figyelmet fektet fordítani a borkivitel kérdésének helyes megoldására. Erre a kérdésre a népjóléti miniszter figyelmeztetést felhívja. A párt egyébként a jövő héten drágasági és valutavitát tart.

Budapest, október 5. Az egységes párt tegnapi értekezletén Bethlen gróf miniszterelnök szóváta a Gömbös-féle keresztény koncentrációt. Kijelentette, hogy a koncentráció voltaképpen nem helyes megjelölése az akciónak. Felidézte, hogy ősszel a radikális elemek valamelyes együttműködésére lehet számítani s ezzel szemben nem azt az elővigyázat és ószelzés, amelyet azonban nem a párhuzart megfontolása révén kell elvéni. Az a tény közeputat járjuk, - mondotta Bethlen, - amely tövises, mert jobbról is, balról is támadnak, de ezzel nem törődve, megyek egyenesen a megam utján.

Budapest, október 5. A magyar tudományegyetem jogi karának bajtársi egyesülete beadvánnyal fordult az egyetemi tanáchoz, hogy Hébeit Edg szocialista képviselőt fossa meg doktori címétől. El kívánásuk indokál felhozta, hogy a mislotei jogakadémia volt tanára az indennas fölötti beszárdásban kijelentette, hogy a hazáért meghalni senkisémet köteles és a haza senki életét és vért nem kívánhatja.

Budapest, október 5. Két francia hadirepülőgép a kormány engedélye nélkül magyar repülőterre leszállott. Az eset nagy feltűnést keltett, mert a magyar szuverenitás flagrans megsértését látják benne és pedig annál is inkább, mert mint a népszavetség tagja, Magyarország feltűnően számíthat a békeszerződések betartására.

- Minden cionistának el kell olvasnia Nachum Szokolov művét, az "Uj Zsidó"-t.

Amerikában bojkott alá vették a Ford-autókat

Ford már tagadja, hogy antiszemitizmust terjeszt. A zsidók nem félnek a milliárdos millióitól

- Az Uj Kelet tudósítójától -

London, szept. 26.

Két nagyon érdekes publikáció jelent meg a napokban az amerikai világ-lapokban. Mind a kettő Henry Forddal foglalkozott, a milliárdos autógyárossal, aki, mint ismeretes, az Unió elnöki méltóságára pályázott. A két jelentés közül az igazabbnak a hivatalos lap közzölte. Kétségkívül olyan irás, amely mélyen behatott az amerikai közvéleményre, jelentve, hogy

Henry Ford az illetékes államtitkársági hivatalhoz köteleességzerűen bejelentette vagyonának kimutatását. Ez adatok szerint, amelyeket a Ford-Company vagyonára négy száz kilenc millió és nyolcszázhuszezer dollár, amiből csak a michigani üzemekre kétszázötvenmillió dollár esik.

Amerikában megértenek ilyesmit. Ott kiérik az energiát és a hivatott-ságot ennyi tömértelen millióból. Amerikának nem volt aznap népszerűbb embere. Mindenki Fordról beszélt és elnöki ambíciójáról és az eddigi guanyolódások hirtelen lestopmúltak. Hogyne, a négy százamilliót komolyan kell venni. A gyárban szarnok és elnyomó a millióknak ez a rémisztő renetegge, de az elnöki székben szelid és embereséges. Amerikának nem volt még ilyen Dárisza az elnöki székben, meg kell próbálni, hátha ő hozza meg a sóvárgott aranyidőt.

A hátsá egyszerű volt, de nem teljes. A zsidókat nem kápráztatta el csillogó felvonulása. Sőt a nagyobb közvéleménnyel szemben azt vitatták, hogy ületi szempontoktól, nem politikáikból, mutatták meg Ford akciójának feneketlen mélységeit. Az egész semmi egyéb, mint demonstráció a zsidók felé. Az amerikai zsidók tudatukban nagyon erős és nagyon kellemetlen harcot indítottak Ford ellen, aki az antiszemitizmus terjesztésére tömérték milliókat költött el az utolsó esztendőben. Másutt egyesületeket alakítottak a zsidók az ilyen ártalmas agitáció elfojtására. Az amerikai zsidók praktikusabbak. Az agitáció sok pénzbe kerül és nem is bizonyos, hogy elra vezet. Olyan módon kell harcolni, hogy nemcsak, hogy pénzbe ne kerüljön az ellenesség meggyöngyítése, de még hozson is pénzt azoknak, akik az akciónak részt vesznek. Az amerikai zsidók ennél fogva nem tettek egyebet, mint azt, hogy

nem vették a Ford-gyártmányokat. Zoj és lánya nélkül bojkott alá vették a Ford-üzemeket és szinte észrevétlenül terjesztették a bizalmatlanságot a Ford-féle autók ellen. A newyorki, pittsburgi, philadelphiai, clevelandi zsidó már szígyell Ford-gépen kocsikázni és a zsidó közvélemény természetének tartotta ezt.

A Ford-üzemek perze megérezték ezt a csöndes, de szívós bojkottot és a gyárvezetők gondolkodába estek. Rendkívül kellett a produktiót és csak az egy augusztusban kellett huszonnyelcezerrel több munkást elbocsátani. A hanyatlás kezdete ez, amely súlyos következményekkel járhat, ha idején meg nem állítják. Aatán még nagyobb baj, hogy amilyen mértékben aláhanyallik a Ford-gépek népszerűsége, olyan mértékben emelkedik a más gyárbelieké, már pedig ezek a konkurrens gyárak nagyrészt zsidókéson vannak. Ford rossz politikát csinált. Szította az antiszemitizmust, hogy le-törhesse a zsidó ipart, elsősorban a zsidó autópárt és az eredmény ellene fordult. Gyűlöletes propagandája a zsidó gyárosok malmára hajtotta a

vívet. Ford tanácskoztat vezérkarával és azt mütötte ki: olyan dolgot kell most művelni, amiaz ellenfeleket megdöbentse. Tudomására kell hozni, hogy Forddal nem kukoricázhatnak és ha akármit tesznek is, legyűrni mégse fogják. Kidobta hát a piacra négy százamillióját, ennek káprázatától majd orak elhallgatnak. Csakhogy az amerikai zsidók nem ijedtek meg a félelmetes pénztömegtől, a zsidó gyárosok még csak nagyobb kedvvel gyártották a Ford-verő gépeket és a zsidó publikum még makkasabbul vonakodott Ford-gyártmányú autótak használni üzleti utjai, vagy kirándulási alkalmából.

A lapjai tüzet okádták. A vezér-lapja: a "Dierbona Independence" megtámadja a bevándorlási politikát, mert Amerika már ugys talontal el-zsidósodott. Kanadában - írja - a görögök ragadták magukhoz a kereskedelmet, de Montreal a zsidóké. A zsidóknál még a kínaiak is kívánatosabbak. Egy másik cikkben Herber Hoowert támadja meg, mintha Rothschild megvásárolt eszköze volna. "Hiszen - mondja - Hoowert kétségtele-nül protesztálni fog. De fogja bizonyítani, hogy őt nem csábították el a Marx féle teóriák. Rendben van. De a zsidók mindent monopolizáltak, még az ekonómia hamis teóriáit is, amelyeket Hoowert fölük örökölt."

Est már egészen rosszul csinálta. Most már aktivitásba léptek a zsidók is, de nem a gyárost és milliárdost támadták, hanem Fordot, az ellenjelöltet. És ez a támadás olyan erőteljes volt, hogy Ford megijedt, mert az elnöki küldetését még a gyárainál is jobban félti. Megint tanácskozott a vezérkarával és abban állapodott meg, hogy leuergel. Leutazott Torontóba és beszédet tartott, amelyet szintén publikáltak. És még feltűnőbb volt, mint az, amely a millióiról számolt el. Torontóban kijelentette, hogy

a politikáját félreértik. Olyan tendenciákkal gyanúsítják meg, amelyek ellenkezesek az ő világnézetével. Ő nem tesz különbséget ember és ember között és nem hive azoknak az elméleteknek, amelyek fajkülönbségeket hangsúlyoznak. A zsidó épen olyan értékes tagja a társadalomnak, mint a nemzsidó. Az antiszemitizmust eltilti.

Az hitte, ezzel a gesztussal már minden akadályt elhárított és most már nyugodtan az elnöki székért dolgozhatik. A Ford-üzemeknek öntötték a milliókat és ügynökei országjárta, különösen a déli és nyugati részeken politikai klubokat szerveáltak azaz a jelzővel, hogy Ford legyen az Unió elnöke. Newyorkban, Pensilvaniában és Ujngliában, ahol jelentékeny a zsidó befolyás, zsidóképre akarják bizni a Ford-agenturákat, hogy ilyen módon biztossítsák Ford javára a zsidó szavazatokat. A zsidók azonban nem sietnek, az elnökválasztás ugys csak 1924-ben lesz.

De Fordnak annál sietősebb. Azt akarja, hogy vegyék komolyan az elnökségre való önjelölését és azt hiszi, hogy azt egy érneti el, ha állandóan magáról beszélt. Ujsgáriókat fogadott hát fel, akiknek egyéb dolguk nincs, csak az, hogy tőle interjúkat kérjenek. Ujsgárió-ambícióknak nem sok, de eléggé jövedelmező. Az újságok szívesen közlik az interjúkat, mert multságosok és a közönség egy-két centet örömmel áldoz ilyen szórakozásra, amely nem veszedelmes és nem is kötelezi semmire.

Szeptember 24-én fölkereste az egyik hitartott lapjának a "Kaliers Wikly" szerkesztője és a következő

kérdést intézte a milliárdos elnök-ön-jelölthöz:

- Elfogadja ön az elnökjelölést?
- Erre nem válaszolok. Ez nekem semmi.

- Az elnökséget gondolja?
- Nem. Az ön kérdését gondol-tam. Asszal nem törődöm.

A szerkesztő nem tágit. Más formá-ban adja fel a kérdést:

- Ha az amerikai közvélemény nagyon akarná az ön elnökségét, elfogadná akkor a jelölést?

Ford még erre se válaszol. Csak diplomatikailag:

- Mit köretnének fölém az elnök-ségért?

- Bizonyára azt, hogy oldja meg a szénválságot és a vasutkérdést.

Erre aztán bosszúni kezd:

- Ez ugyan nem az elnök feladata. De ha meg kellene csinálnom, meg-csinálnám. Nem olyan nagy dolog, hogy meg ne csinálhassam. Sok'sines munkássátrák, ha az ember tudja, hogyan kerülje el. Minden csak ület és az ületet az csinálja meg, aki físet. Hát ohhez értek, azt ön is tudhatja.

- És mi lenne az ön tágabb programja?

- Az, hogy megszüntessem a szegénységet. Minden gyerek számára hajlékot teremtenék. Astán munka-lehetőségeket. Az immigráció törvényét módosítatnám. Nem kell korlátozni a bevándorlást. Amerika elbirhat tizszer annyi embert, mint amennyi most lakja.

A nyilatkozatokat persze senkise veszi komolyan. A munkás-programján mulatnak. Mindenki tudja, hogy óriási autőüzemét nem ő maga teremtette meg, hanem fizetett emberek, akiknek ugy kiszármányolta a tehetségét, hogy végre megunták és eszerben hagyták. A szegénységről szóló frázisait meg épenességgel nem hiszik el. Ugyanakkor, mikor bizonygatja az újságban, hogy négy százamilliót ér a vagyon és hozzá teszi még, a pénztáráiban száz-ötvenmillió dollár készpénz hever és nem tudja, mit kezdjen vele, kenyér-felenné tett 20.000 munkásembert, akiket gyáraiból lelketlenül elbocsátott, a megmaradt munkások bérét pedig heti három dollárral lecsökkentette. Három-millió munkanélküli van Amerikában: ezt a szörnyű sereget Ford jó pár tízezerrel megszáporította és mégis arról beszél, hogy több ember is elbirhat Amerika és ha ő elnök volna, kenyér-hez és hajlékhoz juttatna mindenkit.

Csak beszél, beszél és az amerikaiak hallgatnak. Mulatnak és hallgat-nak. A zsidók nem ülnek be a Ford-gépebe és nemzsidók nem ülnek be a Ford-klubokba. De azért csak hadd költsön milliókat a jelölésre. Meg-választani azonban nem fogják.

Nathan Parker.

- Küldöttség a temesvári zsidó kereskedelmi iskola ügyében. Közölte nemrég az Uj Kelet, hogy a kolozsvári közoktatásügyi reszort a temesvári zsidó kereskedelmi iskola működését felüggesztette, mégpedig olyképen, hogy az első osztályt teljesen megszüntette, a többi osztályoktól pedig megvonta a nyilvánosság jogát. E rendkívüli sérelmes intézkedés megváltoztatására tegnap egy küldöttség érkezett Kolozsvárra. A küldöttség tagjai: dr. Vértés Adolf, a zsidó liceum kuratóriumának elnöke, Rothbart Jakab a Zsidó Nemzeti Szövetség temesvári elnöke és dr. Déznai Viktor a temesvári liceum igazgatója. A küldöttség Fischer Tivadár szövetségi elnökkel együtt feikereste a reszortban Ciortea igazgatót, aki az ügy referense volt és behatóan tárgyalta vele a kérdésről, majd Mateu államtitkár látogatott meg, aki igen szívélyesen fogadta a küldöttség tagjait. Magállapodás történt arról, hogy az államtitkár írodájában a mai nap folyamán az illetékes szakreferensek bevonásával anketot tartanak, amely alkalommal a temesvári zsidó liceum összes függő kérdéseit tisztázni fogják.

Tüzifa házhoz szállítva:

4 méter vegyes 500 lei, 4 méter hasábos bukk vagy tölgy 650 lei, 100 kg. hasábos bukk vagy tölgy aprítva 40 lei, 100 kg. vegyes 34 lei.

Frenkel Mór fatelepe

Telefonszámok 401-290

SPORT

Labdarugás

A nagyváradi futball derby. A NAC és Törökvas csapatainak nagyfutósági bajnoki mérkőzése, amely iránt a multban is óriási érdeklődés nyilvánult meg romániai sportkörökben, október 15 én került elődöntésre. A nagyváradi futball-derby vezetősége Winkler István (KAC) kolozsvári szövetségi bírót kérték fel.

Rigoló visszatér Temesvárra. Koch Emil, a sportkörökben Rigoló néven ismert kitűnő futballista, aki legutóbb a marosvásárhelyi MTK játékos volt, — értesülésünk szerint — visszatér Temesvárra és régi egyesülete, a Kinizsi csapatában fog játszani.

Katonáskodó futballisták. Az erdélyi és bánáti futballisták közül néhány hét múlva többen vonulnak be tényleges katonai szolgálatra. Temesvárról Fruch II. és Zelenka, a Kinizsi jóképességű játékosai öltik fel az uniformist és mindketten a régi királyágra fogják szolgálni. Marosvásárhelyről az MSE legtöbb játékosát lesz kénytelen nélkülözni a katonai bevonulások miatt. Kertész, Imreh, Dömösdy, Horváth, Rád és Asztalos az őszi szezonban már nem vehetnek részt klubjuk bajnoki mérkőzéseiben és Marosvásárhely legregibb sportegyesülete legjobbjait lesz kénytelen nélkülözni a bajnoki szezonban.

Uj sporttelep Aradon. Aradon eddig hét hely volt, ahol az egyesületek és a középiskolák sportolói működhattak szezonedényüknek. Bár az aradi pályák nem a legkifinomaltabbak, mert például az AAC-pálya méretai igen kicsinyek és a Gória-CFR pályája is bővítésre és javításra szorul, az aradi sportolók mégis kedvezőbb helyszínt kívánnak, mint például a kolozsvári egyesületek, amelyek egyetlen pályán vannak összezarusolva. Az aradi pályák kibővítésének legnagyobb akadályai a pénzhiány. A polgári egyesületek epen a szükséges tőke hiányában nem alakíthatják át minden tekintetben megfelelővé sporttelepeiket. Ami Aradon a polgári egyesületeknek nem sikerült, a katonaság valósítja meg. Sumboteanu huszárezredes indítványára a huszárlaktanya udvarán modern sporttelepet építenek, amelyet a jövő év tavaszán már át is adnak rendelkezésükre. Az új futballpálya 120-60 méter méretű lesz, 430 m. kerületű futópálya veszi körül, amelynek egyenesét 130 m. hosszúságúra építik. Az ugró és dobószámokat 5 m. széles pályán bonyolítják le. Az új sporttelep két tenispályát, buffelhelyiséget és 50-10 m. méretű tribünt, alatta pedig öltözőhelyiségeket foglal még magában. Az új pályán elsősorban a katonaság rendez meg versenyeket, de rendezésére fogják bocsátani az aradi polgári egyesületeknek is.

A futball térhódítása Németországban. Hogy a labdarugósport milyen óriási elterjedtségnek és népszerűségnek örvend a kontinensen, élénken bizonyítja a német munkás sportszövetség legutóbbi kimutatása, amely szerint Németország munkás sportszövetsége 70.000 aktív játékos felett rendelkezik. Ez a szám nem öleli fel a polgári egyesületek szövetségeinek kábelébe tartozó aktív játékosokat.

Felfüggesztett futballisták. A futballmérkőzésekkel kapcsolatos szabálysértések szigorú megtorlása készítik az egyes városok sportszövetségét. A játékgyűlölet ellenőrző bizottság Aradon Erbstein Hakoah-játékost a közönség megsértése miatt három hónapra, az év dec. 16 ig, Cégka Tibort, az AAC játékosát pedig, aki több szezonban Kolozsvárt a KAC csapatában szerepelt, két hónapra függesztette fel. Még ennél is súlyosabb büntetés érte Abraham Sándort Marosvásárhely „Maou“ néven ismert szenvedélyes csatárát,

akit a szövetség tiltó rendelkezésének megszegése miatt egy évi kényszerpihenőre ítélt a vásárhelyi fegyelmi bizottság.

A KKSE sportestélye. Október 8-án este fél 7 órai kezdettel a KKSE az unitárius kollégium tornatermében sportestélyt rendez. Az estélyen Fischer Antal, a birkózószakosztály vezetője a sport és testnevelés történetéről, fejlődéséről fog előadást tartani. Az estélyen ezenkívül a KKSE szimpatikus nőcsapata és tornaszárgárdája fog különböző számokkal szerepelni. Ez a sportestély ut-

törő vállalkozás, amennyiben a sportot és testnevelést eddig legfőképpen csak gyakorlatban ismerték. Fischer Antal felolvasása azonban a sport elméletét szándékozik a közönséggel megismertetni.

Birkózás

Országos birkózóverseny Aradon. Az aradi Toldi sportklub október 8-án országos birkózóversenyt rendez, amelyen a leg, a helyi, a kőnyű, a középső A és B súlycsoportokban igen érdekes küzdelmek kerülnek elődöntésre.

KÖZGAZDASÁG

Nem sikerült a bonkonvertálás

A törvényjavaslat készül, amely felhatalmazza a kormányt a petróleum-mezők bérbeadására

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kormány felhivatalos lapjának szűkszavú jelentése alapján megírták a lapok, hogy a koronázás után egybeülő rendkívüli parlamenti ülésen Vintila Bratianu pénzügyminiszter új törvénytervezetet nyújt be a kincstári bonk konvertálásáról. A hír gazdasági körökben nagy feltűnést keltett, mert a kincstári bonk konvertálása ügyében a parlament már elfogadott egy törvényjavaslatot, amelynek alapján — a kormány hivatalos kommunikója szerint — már régebben fel is vették a két és félmillió font sterling kölcsönt.

Bukaresti tudósítás alapján most nagyérdeklődéssel fordulnak számolhatunk be a kincstári bonk ügyében. A parlament régebbi felhatalmazása alapján a pénzügyminiszter valóban megkötötte a bonkonszolidációs kölcsönt, amelynek jegyzési felhívása augusztus tizenötödikén Londonban jelent meg, majd szeptember tizenötödikén Párisban és Newyorkban is. A kölcsönt azonban még sem sikerült megkapni. A román kincstári bonk külföldi és elsősorban francia birtokosai ugyanis nem voltak hajlandók a felajánlott feltételek mellett bonkjukat beváltani. Beavatott helyről az „Aurora“ azt jelenti, hogy az onok külföldi birtokosainak eme ellentállását azok az angol és amerikai pénzügyi körök szervezték meg, amelyek

a bonkonszolidációs kölcsön ellenében a román petróleummezők kiaknázásának koncesszióját akarták megszerezni.

Vintila Bratianu pénzügyminiszter egy ideig ellentállt, de miután a kölcsön más formában meghiusult, most kénytelen volt megváltoztatni álláspontját.

A pénzügyminiszter most már hajlandó a román petróleummezők koncesszióját átengedni külföldi tőkésnek

és a rendkívüli ülésnek elé kerülő törvénytervezet erre ad majd felhatalmazást a kormánynak. Amennyiben a parlament a koncesszió megadására a felhatalmazást a kormánynak megadja — és ez nem lehet kétséges — a külföldi tőkéssekkel a meg egyezés a bonkonvertálás ügyében valóban és véglegesen létre fog jönni. Bukaresti gazdasági körökben megütközéssel értették a kormány eme újabb terveiről és általában az a vélemény, hogy a petróleumkoncesszió megadása nagyobb kárt fog okozni az országnak, mint amennyi hasznot a bonkonvertálási kölcsön adhat.

Zürichi zárlat október 5-ről. Berlin 25, Prága 17.85, Budapest 22.

Belföld

(x) Uj intézkedés az erdők ki-sajátításáról. A földreform végre-hajtásának számos jogilag lehetetlen intézkedésehez újabb érkezett. A miniszter távirati rendeletben közli a hatóságokkal, hogy csak ama erdők nem sajátíthatók ki, amelyek kihasználás és letarolás céljából bérbe adattak, a bérleti idő letelteig. E távirati rendeletben a miniszter az erdők bérliének több előnyt biztosít, mint a tulajdonosnak, akitől elve-szik az előzetes letarolás engedélye-zése nélküli.

(x) Elintézik a cégbejegyzési kér-veleményt. A cégbejegyzések sok elé-gültségűt keltett ügyében Mrazek kereskedelmi államtitkár az érde-kelt méltányos kérésére rendeletet adott ki. Az államtitkár értesítette az összes kereskedelmi és ipari fel-ügyelőségeket, hogy a cégbejegyzés kérdésében a csatló területekre vo-natkozó 1920. évi minisztertanácsi határozatot hatályon kívül helyezi, illetve nullifikálja és falkéri a tör-vényszékek cégbejegyző tanácsát, hogy addig is, amíg a miniszterta-nács újabb döntése e kérdésben meg-nem történik, minden cégbejegyzés iránti kérdést érdemben intézzenek el. Mrazek államtitkár radikális ren-deletre végre kedvező megoldáshoz juttatta a cégbejegyzés renditül-negy, közgazdasági jelentőségű ké-r-dését és szállad bázist teremtett a csatló területek ipari és kereske-delmi vállalat részére.

(x) A román fűszer- és gyarmat-áru piac. A Konstantinápoly körüli események következtében a romániai birtokokban — amelyek Konstantinápolyon keresztül bonyolítják le a forgalmat — nagy az árhány. Az áruk ugy-a világpiacon, mint a belföldi pia-cokon rohamosan emelkednek. Külö-nösen kávéban volt feltűnő az áremel-kedés. Árak: Rize. Burma II. 16, japán 22, Carolin 22-24 lei. Cacao de Jong 42 lei. Tea. A kereslet nagy, de megle-hetős árhány van. A következő árak-ját jegyzik: Susong 100-110, orange pecco 130-140 lei minőség szerint. Kávé. Rio 50-52, minav 54-56, san-tos 58-59 lei. A cukor a helyi pia-con kifogyott. — Kristálycukorért 24.50-25 lei kínálnak.

(x) Az állam harmincmillióval tar-tozik a papírgyárosoknak. Buka-resti jelentés szerint október elsején járt le az állam és a papírgyárosok között kötött szerződés. A tárgyalá-sok alkalmával a gyárosok közölték a kormány képviselőivel, hogy az állam harmincmillió leivel tartozik a gyárosoknak és kéri ennek az összegnek a kifizetését. Fizetés ese-tén a gyárosok hajlandók az eddigi papíráratat továbbra is fentartani, ellenkező esetben kénytelenek a pa-píráratat lényegesen felemelni.

(x) A román cukor reális áráról az „Argus“ egyik olvasója érdekes adatokat közöl. Ez a cukorrépa-ter-melő kiszámította, hogy a cukor-répa-termelés, valamint a cukorrépa gyári feldolgozásának közöltségei ma csak tizenegyszeresét teszik ki a háboru előtti termelési és előállítási áraknak és ezért a cukor ára ma reális számítás szerint ugyan-csak tizenegyszerese lehetne a há-

boru előtti cukor árának. Ez az ár pedig kilogrammonként nyolc lei öt-ven bani volna. Ezzel szemben a kereskedelemügyi minisztériumban egybegyűlt annak, amely a cukor max. mális árát van hivatva megál-lapítani, — hivatalos közlés szerint — minimálisan husz leiba fogja meg-állapítani.

(x) Mit exportálunk Svájcuk a visszautasított buza helyett. Buza-restből írják: Ismeretes, hogy a román kormány szerződést kötött a svájci kormánnyal háromszor vagyon finom feherliszt szállítására. Ezerbátásos va-gont már szállított is, a hátralékos ezerháromszáz vagont azonban a sváj-ciak visszautasították, mert nem tar-tozták megfelelőnek. A román kormány most értesítette a svájci kormányt, hogy a visszautasított buza helyett hajlandó árpat és abot szállítani az új termésből. Az ajánlatra válasza még nem érkezett. A svájciak által visszautasított busát a kormány ex-portra szánta és az exportot magáno-soknak hajlandó átengedni. Az export-őröknek vagyonként harminceszer lei kivételi illetéket és ötszer lei pótléteket kell fizetni az állam felmerült költségei címén.

Külföld

(x) Az Osztrák-Magyar Bank le-szállította a kamatát. Bécsből je-lentik: Az Osztrák Magyar Bank — amely most csak Ausztriában teljesít aktív tevékenységet — a lezárt évi ka-matját 7 százalékról 6 százalékra szállította le, a lombárd kamatját ol-sonben 8 százalékról 10 százalékra emelte fel.

(x) Jugoszlávia új kereskedelmi szerződése. Belgrádból jelentik, hogy Vilovic kereskedelmi miniszter törvény-javaslatot készült a kormány elé terjesz-teni a Magyarországgal a Bulgáriával kötendő kereskedelmi szerződésről, va-lamint az Olaszországgal fennálló szer-ződés módosításáról. A jugoszláv dia-gnósok október elsőjén utastak Var-sóba, hogy ott kereskedelmi szerződést kössenek.

Feloldó szerkesztő DR. MARTON ERŐS
Kiadó: KADIMA nyomda és kiadóvállalat R.Y
 Szerkesztőségi telefonszám 977.
 Hirdetéseket milliméteres díjazású szerint ves-sel a kiadóvállalat

KÖZPONTI TÉLIKERT
 MYRIAM BARKA, OLGA és TEDDY új szenzációs számokkal.
 Nyitás este 9-kor. JAZZ-BAND!

Fenyő és Braunfeld
 világvárosi ékszerüzlete
 Cluj-Kolozsvár, Főter 15. sz.

ARANY, EZÜST, DRÁGAKŐ, ÉKSZEREK ÉS MUIPARI AJANDEKTARGYAKAT TELJES BIZALOMMAL VASAROLHAT

Arany, ezüst és acél órákülön-legességek. Longines, Omega, Schaffhausen órák fölerakata.
 Telefon 6-43.

Eredeti gyári árban
kötött kabatok, swetterek, harisnya és keztyű

Blatt
 kötött-szövött áruháza
 Cluj, Főter 13.
 1394

szin

(L. Kobr delyben tesse s

A új amerikai nyolcs, zét vad nája. Ak nyen me kintélyes ilyen ve zeiros ke hanem ez fedezetül. most már sőt a fia fakadása már fontos képlegmi mitől való napon bü tönkre a

Egy v tigris. M gével, a sz év előtt h Az asszon rá asóta, ügyet haj tőre — a talás néki — lezony az asszon — meggy a ti szerelom, őzött.

— Nem retetre — A a felái a fér boldogság, Aztán otthonában, egy revolve manak.

Sok ered psichológiai ban. Nem is lődést, riport nem s lélek

A szere játszó Sram ban találta n de itt kimeg mint Westli alakított. Itz szerepét játá a férjet, Rab öreg házaspt

* Waldbr kolozsvári h magyar von egyik legkiv 8-án, vasárnap lozsvárt az hangversenye és Schumann Weiner Leóna játszani fogja. 40 leírta a L váltásfók. A váltott jegyek

Ka

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Der Tiger

(L. Kobrin négyfelvonásos drámája. Erdélyben először adta a Habima együtt-tese szerdán, október negyedikén.)

A tigris, Samuel Gubits, egykor az amerikai feketék hajózára és kizsákmányolója, aki ezen a réven szerzett pénzt vad kegyetlenséggel ápolására használja. Aki karmái köze jut, nem könnyen menekül. Josef Westlinger, a tekintélyes amerikai család egyik sarja ilyen vergődő áldozat, aki nemcsak seiros kamára vett pénst a tigristől, hanem eszenfelül hamis csekket is adott fedezetül. A tigris ezt megindítja és most már a kölcsön tisztesesét követeli, sőt a fiatal Westlinger egy sértő bifakadása után a pénst nem is tartja már fontosnak: mire más célja, mint kéjelegni a saaronesésien előkelő családától való rettegésben, hogy egy szép napon büntető följelentéssel teszi tönkre a család jó hírét.

Egy véletlen bérnyá szelidíti a tigrist. Megismerkedik áldozata feleségével, a szép Amáliával, akit tizenhárom év előtt kimentett a tenger örvényéből. Az asszony, aki sok szerettel gondolt rá azóta, most nem ismeri meg. Az ügyet hajlandó — általában meglepetésre — minden pénzbeli ellenszolgáltatás nélkül — a kölcsönt is elengedi — lebonyolítani, ha a hamis csekkért az asszony eljön a lakására. Az asszony — gyermekéről van szó — elmegy a tigrishöz. Itt kitűnik a régi szerelem, amit a tigris szentegként őrzött.

— Nem voltam érdemes erre a szerepre — mondja az asszony.

— A szerelemben nincs érdem, — feleli a férfi — a szerelemben csak boldogság, vagy szenvedés van.

Amintán egy nagy jelenet Amália otthonában, amelynek a végén a tigris egy revolverlövészel véget vet a drámanak.

Sok eredetiség, vagy a cselekedetek pszichológiai indokolása nincs a drámban. Nem is igényel más, mint érdekfűzést, riport, amely a szenszóiát akarja, nem a lélek analízisét.

A szereplők közül a címszerepét játszó Stramer csak az ötödik felvonásban találta meg játékszabályi egyensúlyát, de itt kimagaslóan jó volt. Stramer né, mint Westlingerné asszony, kitűnően alakított. Itzkovits az öreg Westlinger szerepét játszotta megértéssel. Teszler a férjet, Rabinovitzné és Waldberg egy öreg házaspárt játszottak nagyon jól. (sz. i.)

* Waldbauer-Kerpely vonósnégyes kolozsvári hangversenye. A hírneves magyar vonósnégyestársaság, Európa egyik legkiválóbb kvartettje október 8-án, vasárnap délután 11 órakor Kolozsvárt az Egyetem-mozgó termében hangversenyez. A kvartett Beethoven és Schumann vonósnégyesein kívül Weiner Leónak legújabb kvartettjét is játszani fogja. Jegyek: 12, 15, 20, 30, 40 leírát a Lepage könyvkereskedésben váltathatók. A multikori hangversenyre váltott jegyek átcsereendőek.

TŐZSDÉK	Lei	csok. kor.	árka	fran. frank	avánci frank	lira	osztr. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. marka	dollár	holl. forint	török font	svéd kor.
Bukarest valuta deviza		510	950	1280	3150	700	2750	750	725	195	95	220	165		94	
Bécs valuta deviza	452	2400	36	5600	12600	3140		2980	325300			840	74000	23650		
Prága valuta deviza			150	229	573	129	0450	118	136	42		34	3020			
Berlin valuta deviza		6950		16150	24750	9030	395	84	9375				2130	84450		
Zürich valuta deviza																
Paris valuta deviza	8	4325	60		24650	5620	002		5803				1319			
Budapest valuta deviza	1635	16	82	150	195	485	110	330		11425	3280		31	2575	975	

Habima Zsidó Szinpad

Heti műsor

Szombaton, „Mensch soll man sein“, operett 3 felvonásban.
Vasárnap, Kabaré, új bohózatok, dalok, szauzok stb.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Péntek: Fifi. (Ujdonság, 2-odszor, Rendes helyárrakkal. Napi bérlet 18. sz. C.)

Szombat d. u. 3 és 5-kor: A walesi herceg világhírű utazása 1920-ban. (Látványos film 6 felvonásban. Igen olcsó helyárrakkal) este 7 órakor: Fifi. Operett-ujdonság, 3-adszor. Rendes helyárrakkal. Napi bérlet 19. szám. A.) este 10-kor: Morfium. (Ujdonság először. Általános bérletszünetben. Premier helyárrakkal. A premierbérlet helyeit hétfő délelőtt 11 óráig tartja fenn a pénztár.)

Vasárnap d. u. 3-kor: Iglói diákok. (Olcsó helyárrakkal.) Este 7-kor: Fifi. (Operett-ujdonság, 4-edszer. Bérletszünetben. Premier helyárrakkal) este 10-kor: Morfium. (Ujdonság, 2-odszor. Bérletszünetben. Rendes helyárrakkal.)

Hétfő: Fél 8-kor: Fifi. (Operett-ujdonság, 5-ödször. Rendes helyárrakkal. Napi bérlet 20. sz. B.)

A szorra tűzött előadások jegyei előre megváltathatók a színház pénztáránál.

A színházi iroda hírei

Morfium. Lázás kíváncsisággal várja a közönség az első éjjeli előadást, amikor Herzer Lajos világhírű új drámája, az izgalmas és érdekes Morfium kerül színre, a vezető szerepekben Poór Lilivel, Táray Ferencsel, Forgács Sándorral és Izsó Miklóssal. Szombaton este 10 órakor lesz az első éjjeli előadás vasárnap este ugyancsak 10 órakor megismétlik a Morfium előadását.

Fifi kezdete: 7 órakor. Felhívjuk a közönség figyelmét arra, hogy szombaton és vasárnap kivételesen 7 órakor kezdődik a Fifi előadása.

Az irodalmi ciklus bérlete. Hat irodalmi estét rendez a szakszervezetekkel karöltve a magyar színház s erre a hat estére külön bérletet hirdet. Októbertől kezdődőleg havonként egy ilyen előadás lesz s mindenkor egy-egy író fog konferánst tartani. Az első előadás keretében az Éjjeli menedékhely kerül színre, amelyből már szorgalmasan folynak a színházi próbák. A hat estére terjedő ciklusra igen olcsón s havi részletfizetés ellenében lehet bérletet a színház titkári irodájában. Holnap azonban a színház lezárja a bérletjelentkezéseket, tehát aki biztosítani akarja helyét ezekre az estékre, az siessen kiváltani bérletjegyét.

FÜZETEK,

író- és rajzszerek Schwartz Ignác, Malom-u. 16. kaphatók. Olcsó árak.

PALATÁBLÁT

és mindentféle rövidárut

csak a „PROGRESS“

import-cégnél ORADEA-MARE vásároljon

Feltűnően olcsó engross árak!

Kérjen árajánlatot!

Butorkereskedők és butorvásárlók figyelmébe!

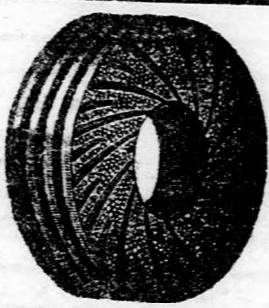
Mielőtt szükségletüket beszereznék, tekintsek meg raktárunkat, ahol nagy választékban különösen háló ebédő és uriszobák kaphatók. Kedvező fizetési feltételek mellett is. Elvállalunk: szállodák, éttermek, kávéházak, üzletek és bankok stb. berendezését.

Victoria Faipari és Műhorgyár Részv.-Társ.

Târgu-Mureş — Marosvásárhely

Gyártelep: Str. Bererie (Sórház-utca) 17.

Üzlethelyiség: Szt. Geog (Szentgyörgy-u.) 5.

„Kálnai“ malomkögyár

Targu-Mures—Marosvásárhely

Gyárt legnagyobb teljesítményű, egy buza, mint tengeri örlésre alkalmas, francia rendszerű, rakott malomkővet. Minőségért garantiálók! 1367

Páratlan kedvezmény!

Százöt leít

beküld az Uj élet könyvosztályának és portómentesen kapja a következő hét nagyzerű zsidó munkát:

- Biró Lajos: A bazini zsidók
- „ „ A zsidók utja
- Bin Gorion: József és testvérei
- Grottó Mór: Zsidó reneszánsz
- Max Nordau: Mesék
- „ „ Doktor Kohn
- Zengő hárfa (Antológia)

Ritka alkalom!

A vásárlási kedvezmény bezárólag október hó 30 ig érvényes.

UJ KELET könyvosztálya, Cluj, str. Baron L. Pop 10

Marosvásárhely legelőkelőbb és legelőnyösebb bevásárlási forrásai:

Sándor Mór & Co.
gyarmat és vegyesáru nagykereskedése
Telefon: 102.

Slepák ékszerész, órák és műtvs

Mindenféle finom ékszer és órát raktáron tart. 4646

Wolster és Kertész

Székelyföld legnagyobb úri divat, fehérnemű, kalap és cipőáruháza
FÖTÉR 35.

Kiss Endre nődivatáruháza

„Au Bon Gout“ Paris-Bukaresti áruház lerakata. FÖTÉR 41.

Rabátplüssök, kötött kabátok, szövetek nagy választékban kaphatók

a „GÓLYA“ divatáruházban

APRÓHIRDETÉSEK
 Apróhirdetések egyszeri közlési díja százas-
 ként 1 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak
 2 lei. Legnagyobb apróhirdetés díja — 10 szöveg-
 — 10 lei. Jellegű hirdetésekre semmiféle fel-
 világosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok
 helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehető-
 át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre
 a célra a hirdetés díjon kívül 2 lei 50 ban-
 tól bélyegköltés fizetendő.

Gyakorlott cipő-
 géplőnök keresek. Bin-
 der Bánfihunyad. 4819-1

Keresek fűszer és
 csemege szakmából fiatal
 segédet aki külön-
 ösen jó kirakat ren-
 dező azonnali belépés-
 re. Részletes ajánlatot
 kér Vancu Nikodin
 Petrozsényi. 4817-1

Dringend Gesucht
 für einige Tage Herr
 oder Dame die gut
 deutsch stenographi-
 eren und maschinen-
 schreiben können. Sehr
 gute Bezahlung. Vorzus-
 prechen zwischen 1/2
 10-12 Uhr beim Jüdi-
 schen Nationalverband,
 Calea Regele Ferdinand
 48. 4820-1

Eladó üres telek str.
 Majorescu (Gyulai Pál-
 utca) 21. Értekezhetni
 Londra (Hosszu) 31. l. 1.
 15. 4821-1

Üvegcsiszoló és Tü-
 kőgyáraz társ keres-
 tetik, esetleg eladó.
 Jelige 20. alatt a ki-
 adó továbbít. 4897

Hirdetmény

A Gherlai (Szamosújvári) aut. orth.
 izr. hitközség tulajdonát képező telke
 országút mellett fekvő sarok telek
 üzleti telepnek kiválóan alkalmas ok.
 téber hó 22-én délután 3 órakor nyil-
 vános árverésen eladatik.
 Árverési feltételek hitközségi jegy-
 zőnél megtekinthetők.
 Rubin H. Frischmann Arthur
 hitk. jegyző. hitk. elnök.

GANZ

Piata M. Viteazul
 Széchenyi-tér 41.
 sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőát-
 viteli berendezéseket. Izzólámpák, iv-
 lámpa szénpalcák, szerelési anyagok és
 kisebb motorok állandóan raktáron. —
 Költségvetéseket és felvilágosításokat
 díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1280

Kássa Albert

Gép- és elektro-
 technikai 1288
 műszaki vállalata

Cluj, C. Victoriei 99.

MENDL JAKAB balázsfalvi szesz-
 gyárába szakképzett

s z e s z f ő z ő
 kerestetik. Gépészeti teendőkhöz
 értők előnyben. Bizonyítvány
 másolatokkal és fizetési
 igények megjelölé-
 sével felszerelt fo-
 ll yamodványok ||

Mendl Jakob
 Blaj-Balázsfalva címre intézendők

**WINTER A.
 és Társa Rt.**

első szegedi mechanikai
 kefégyár lerakata és képví-
 selete Nagyrománia részére:
 Haas Józsefnél
 Brassó, Kapu-utca 12. Mindentféle
 kefégyár, ecsetek és meszelők
 kizárólagos nagyban eladása!
 4242-1

!! Közkívánatra !!

ismét a híres dupiamalátá barna

„Hercules“

tápsör különlegességét FELÜL-
 MULHATATLAN MINŐSÉGBEN
 hoztuk forgalomba, mely palac-
 kokban és csapolya minden ide-
 vágó üzletben kapható, ugyszin-
 tén a közkedvelt világos

„Monostor“

sörünk is.
 Monostori Czelli Sörgyár Cluj

Nagymennyiségű kalapujdonsá-
 gok és férfi divatcikkék érkeztek

Weisz Izsák

kalap és férfidivat üzletébe
 Calea Regele Ferdinand
 (volt Ferenc József-ut) 49, melyek
 10-20 százalékkal olcsóbban
 lesznek kiadásitva a napi árnaknál

Zsák HAVAS DEZSO
 Timisoara
Zsineg
 1374
Ponyva

MEGNYILT Clujon a Bolyai-utcában MEGNYILT

Rosmann Mihály szücsműhelye

ahol minden a szakmába vágó munkát legújabb divat szerint pontosan eszközölök

Használt gépeket

Hofmann Sándor öhl. gépészmérnök

vesz, mindenféle javított gépe-
 ket szállít, javításokat eszközöl
 Cluj, Székely-ut 2 sz.
 919 Telefon 919

LEGELŐNYÖSBŐ BÉVÁSÁRLÁSI FORRÁS

Függő és fal-
 lámpák,
 Japán és hő égő-
 bódógémesek,
 lámpafesték,
 Táblaüveg
 Demyonok,

Legelőny-
 Japán
 Cluj-Kolozsavar P. M.
 Viteazu 39. Telef 954

Kristály-fé-
 poharak, lámpa-
 csövek, hite-
 sített vendéglői
 palackok és
 poharak

Engross!

Endetail!

Rottmann Károly és Társai Rt.

Királyi udvari szállítók Timisoara

Rum- és likörgyár. Cognacfőzde

Gyümölcsipalinka termelés
 Bornagykereskedés
 Szeszszabadraktár
 Szeszdenaturálótélep

Engros eladás!

Rövid, norinbergi, ga-
 lanterie és papírárak
 külföldről raktárra érkeztek

Simplon-áruház

Cluj, Calea Reg. Ferdinand
 25. sz. Főpostával szemben.

Engros eladás!

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást
 és csontot, valamint mindennemű timár-
 hulladékot legmagasabb naptárban vásárol
Szaru- 1310
 és csontárugyár Rt. Cluj

**MÁRTONFFY
 TESTVÉREK
 & Co.**

világvárosi szörmeár-
 házában, CLUJ, Piata
 Unirii (Főter) 20. szám

Telefon : 10-25 Sörgöncím :
 Mártonffypelz

Állandóan raktáron dus választ-
 tékban szörmekabátok, ezüst,
 valódi kék, polár, fehér és min-
 denféle színű alaskai ruhák,

Továbbá szörme-modellék,
 shalok, pelerinék stb., va-
 lamint feldolgozatlan ször-
 mek nagyban és kicsinyben.

Megrendelések pontosan és
 gyorsan eszözödtetnek !!

**TEÁSKANNA
 VÉDJEGYŰ TEA**

A Balkán Impex R.T.
 nagybani egyedárúsítóhelye
 és főlerakata.
 Temesvár.

SALÉTROM,
 SODABICARBONA,
 KESERÜSÓ,
 BORAX,
 VASPOR

nagyobb mennyiségben kapható
LÉB FIVÉREK
 CLUJ, TELEFON : 471

Refé, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40%-ot takarít meg behozatali vám-
 ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be
 szükségletét. Stern S. Endre, Oradea-Mare.
 (Nagyvárad). 1850

**A hölgyközönség
 figyelmébe!**

Megérkeztek a leg-
 újabb párisi, bécsi és
 berlini őszi és téli női
 modell-kabátok. Ször-
 me-modellék legjua-
 nyosabb árak mellett

Diamantstein és Moskovitz

Cluj Cal Reg. Ferd. 25 Főpostával szemben

**Ujra kaphatók
 Theodor Herzl
 művei!**

Zionistische Schriften

Vaskos kötet, kötve ára 40 lei.

Altneuland

Uj kiadás, kötve ára 42.50 lei.

Herzl a Rajna-hidnál

A legjobb Herzl-kép.
 Nagy formátum. — Ára 50 lei.

**UJ KELET Könyv-
 osztálya Cluj, str.
 Baron L. Pop 10.**

Szervezőség,
 hivatal és ny
 Cluj-Kolozsár, B
 b. Pop, — Brassó

As Uj Kelet te
 Szerkesztőség ---
 Kiadóhivatal ---
 Nyomda ---
 Névbör osztály ---
 Sz. M. Sz. ---

V. évfolya

Évfordulón
 ne mondjuk
 ritás ünnepén
 igazabb nevé-
 rak alatt lakó
 így ez — és
 jobban ránk i
 nyugalma eső
 elgondolkodás
 lenkedni és k
 méli, vagy a
 tetlenkedésen
 érkezni az igt
 ezer esztendő
 mus minden
 csak a lelkek
 kippuron kivü
 is, a szukkot
 fájó anachron
 egész seidő n
 pészachkor m
 gaságból való
 zetét és nemz
 nyomorban,
 zetlenítve. Ec
 odaflnek az
 természetes h
 citálják az
 voltunk, de
 gyunk. Kéte
 a középkorban
 Ukrajnában,
 Duna—Tizza
 nép, évről-évr
 nyole napján,
 valamikor é
 lyongó sátorl
 Mit ünnepelt
 telme ennek
 ünneplők mag
 — és nem is
 getettek? Elő
 ssidóság és fé
 mi ünnepeink
 értsé, megfog
 nek lelkét. C
 gok. Azok,
 értelmet adta
 nek. Azok ak
 zetté válás p
 tosan adták
 a kalászerés
 megülték a
 ünnept, de t
 másik nevet
 társának ünne
 boldogok, ez
 lelkét — és
 ünnepek két
 lás ünnept
 zán, aki mag
 földjén él és
 kalasza. A s
 emléket csak
 örömtünnepne
 keret vert a
 nizmus kétes
 ssidó ünnepe.
 De kiirtá
 ben az ans
 lékzetetéseket
 amiket csak
 nek első stá
 Valamikor te
 jén sátrakat
 hogy megem
 ösökről. Kéte
 ünnepi aszta
 arravalók v
 ezeknek a b
 Nem s rabsz
 toros bolyo
 zést, hanem
 lékét, melybe
 saját földjén
 dülő napjait.